

Ons Erf

Maarten Stevens

www.cts-producties.nl

De rollen zijn samengevoegd tot dubbelrollen. Natuurlijk kunnen de rollen ook anders verdeeld worden.

Mannen

- Rol 1 Klaas. Schuchtere boer, die liever werkt dan praat. Heeft het hart op de goede plaats en is zorgzaam.
- Rol 2 Jongen1. In de eerste scène is dit een rol van een jongeman die een “moffenhoer” het dorp rondleidt.
Kartel. De oudste zoon van Vera die niks heeft met het boerenleven maar overal geld van wil maken.
- Rol 3 Jongen2. In de eerste scène is dit een rol van een jongeman die een “moffenhoer” het dorp rondleidt.
Flip is in scène drie het broertje van Vera. Hij wil studeren i.v.p. de boerderij overnemen.
- Rol 4 Leo. De tweede zoon van Vera. Stil, eerlijk maar onder de plak bij zijn vrouw.
Jongen3. In de eerste scène is dit een rol van een jongeman die een “moffenhoer” het dorp rondleidt.
Maarten. De jongste zoon van Vera. Leeft er op los.
- Rol 5 Boer Bartels. Vader van Gijs. Verteld van de watersnoodramp en probeert Gijs aan Vera te koppelen.
Joop. Vriend van Diena
- Rol 6 Gerard. Man van Vera. Rustige en vriendelijke man.
- Rol 7 Knecht Gijs. Komt op de boerderij werken en wil met Vera trouwen. Vera denkt daar anders over...
- Rol 8 De pastoor komt geregeld langs om zich te bemoeien met het geestelijke leven van het gezin. De ontkerkelijking die in de loop der jaren inzet baart hem grote zorgen.

Vrouwen

- Rol 1 Jozien. Jonge vrouw die zwanger wordt van een Canadees. Trouwt met Klaas en sticht een gezin. Kordaat, moet niet al te veel van de Rooms Katholieke kerk hebben.
- Rol 2 Vera. Dochter van Jozien. Erft de boerderij en krijgt vier kinderen. Zorgzaam en wil een goede indruk maken op anderen.
- Rol 3 Vrouw. De vrouw die in de eerste scène door een stel jongens het dorp rondgeleidt wordt.
Diena. Dochter van Vera die de boerderij overneemt
- Rol 4 Meisje1. In de eerste scène speelt ze de vriendin van Jozien.
Oma Klazien, de moeder van Klaas
Trijntje. Vrouw van Kartel
- Rol 5 Meisje2. In de eerste scène speelt ze de vriendin van Jozien.
Fenna (de feeks). Vriendin van Leo.

Decor:

In de eerste scène is het decor een straat of een landweg. De rest van de scènes (met uitzondering van de laatste) spelen zich af in de woonkeuken van de boerderij. In de woonkeuken is een grote tafel, eventueel een aanrecht. Er zijn geen stoelen of banken. In het decor zijn er twee deuren. Een deur is naar buiten (bijkeuken) en de ander gaat naar de hal (verder het huis in).

De laatste scène is in een slaapkamer met een bed

Scène 1 Mei 1945

Decor: Landweg, straat

Rollen:

Jozien: Ongeveer 18 jaar. Ze is er net achter dat ze zwanger is na een eenmalige ontmoeting met een Canadees.

Klaas: Is hier net als Jozien ongeveer achttien tot twintig jaar.

Figuranten:

Jongen1: Jonge jongen die een vrouw die met de Duitsers heeft geheuld het dorp rond laat lopen.

Jongen2: Idem.

Jongen3: Idem.

Vrouw: Een vrouw van ongeveer midden twintig. Heeft in de oorlog met de Duitsers geheuld en wordt nu mishandeld door de dorpsgenoten die wraak willen.

Meisje1: Een vriendin van Jozien van dezelfde leeftijd

Meisje2: Idem.

(podium leeg)

(ineens wordt een vrouw op het toneel geduwd en ze valt) (de vrouw is kaal geschoren, kleren gescheurd) (Om haar nek hand een bord: Moffenhoer)

(een paar jonge jongens komen op)

JONGEN1: *(grimmig)* Kom op, sta op. We zijn nog lang niet klaar met je.

JONGEN2: *(pakt haar arm)* Ben je moe? Hoe kan dat nou!? Je hebt vijf jaar lang in bed gelegen... Met de Duitsers!! En nog steeds moe...!?

VROUW: *(smekend)* Laat me gaan.

JONGEN3: Vijf jaar lang hebben wij geleden onder de moffen terwijl jij in de nieuwste kleren liep en altijd te eten had. En nu... Nu moeten we je laten gaan...!?

JONGEN1: *(helpt haar overeind)* Kom op, we gaan naar het dorpscafé. Dan laten we haar aan de anderen zien. *(twee meisjes en Jozien komen op)*

JONGEN2: Goed idee. Kom aan. *(jongens en vrouw gaan af)*

MEISJE1: Wat een waanzinnige weken. Ik loop met mijn hoofd in de wolken.

MEISJE2: Dat mag ook wel. We hebben hier vijf jaar op zitten wachten. Hé, hoe is het trouwens met die Canadees John afgelopen. *(Jozien is wat afwezig)*

MEISJE1: *(ondeugend)* Dat was heel leuk.

MEISJE2: Vertel, wat is er gebeurd?

MEISJE1: *(lachend)* Dat zou jij wel willen weten!

MEISJE2: Toe, vertel. Jij wilt het toch ook weten Jozien?

JOZIEN: *(schrikt)* He? ... Wat!?

MEISJE1: *(verbaasd)* Jij loopt in een andere wereld!

MEISJE2: Ze wilde ons net gaan vertellen wat ze met die John heeft gedaan.

JOZIEN: O.

MEISJE1: Ach het viel wel mee. We hebben alleen gezoend. Toen begon hij over zijn “girlfriend” at home en werd het een lang saai verhaal. Dat was een afknapper.

MEISJE2: Ik snap wat je bedoelt. Jammer. (*schrikt*) Ik moet snel naar huis. Ik zou het eten klaar maken. Doeg! (*gaat af*)

MEISJE1: Nu je het zegt... Ik had ook al lang thuis moeten zijn. Is er geen spertijd meer moet ik op tijd thuis zijn om op mijn broertjes te passen! Nou ja. Het valt ook wel mee. De oorlog is voorbij en het leven kan beginnen! Dag Jozien. (*gaat ook af*)

JOZIEN: (*als anderen al weg zijn, dromerig*) Doei. ... Het leven kan beginnen... Tja. Voor jullie wel. (*loopt wat rond*) Hoe kon ik zo stom zijn. ... Wat moet ik nu? ... Het leven kan beginnen. Mijn leven ligt al weer overhoop voordat het begonnen is. ... Zwanger... ... Zwanger zonder dat ik getrouwd ben, mijn ouders, de pastoor, heel het dorp zal er schande van spreken. ... Zwanger. ... (*wanhopig*) Slecht één keer ... Al mijn plannen voor de toekomst ... Wat moet ik nu? Ik krijg een kind! ... (*gaat moedeloos op de grond zitten, handen voor het hoofd*)

(*stilte*)

KLAAS: (*komt op en ziet Jozien*) O... Hallo? (*schuchter*) Hallo? (*twijfelt of hij Jozien aanraakt met zijn hand of met zijn voet een tikje geeft*) ... Jozien?

JOZIEN: (*kijkt op*) Klaas...

KLAAS: Heb je gehuild?

JOZIEN: Ja.

KLAAS: Is er iets erg gebeurd met je?

JOZIEN: Nee.

KLAAS: O.

JOZIEN: (*zucht*)

KLAAS: (*weifelend*) Kan ik je ergens mee helpen?

JOZIEN: Wil je me overeind helpen?

KLAAS: (*steekt zijn hand uit en helpt Jozien overeind*)

JOZIEN: Hoe lang kennen wij elkaar nu Klaas?

KLAAS: Vanaf kinds af aan.

JOZIEN: (*zucht*) Heb je wel eens gehad dat je heel je leven verknalt door één stomme actie?

KLAAS: (*denkt na*) Ja.

JOZIEN: (*kijkt verrast op*) Ja? Vertel.

KLAAS: Ik schaam mij er nogal voor.

JOZIEN: Als jij het van jou vertelt vertel ik mijn stommiteit.

KLAAS: Goed. Het was vorige zomer. Het was heel warm en ik lag in bed. Omdat het zo warm was had ik mijn onderkleden uitgedaan. Toen ik een tijdje op bed lag kreeg ik ineens trek. Ik had geen zin om mij aan te kleden en dacht dat mijn ouders al naar bed waren. Ik ben toen naakt onze woonkeuken ingelopen...

JOZIEN: (*verbaast*) Dat is toch niet zo erg.

KLAAS: Ik was vergeten dat mijn ouders daar een gesprek met de pastoor hadden...

JOZIEN: (*schiet in de lach*) Dus dat is jouw stommiteit dat heel jou leven veranderde!?

KLAAS: Sindsdien durf ik de pastoor niet meer aan te kijken.

JOZIEN: Tja...

KLAAS: En jij Jozien. Wat is voor gebeurtenis heeft heel jou leven veranderd?

JOZIEN: Ach...

KLAAS: Nou?

JOZIEN: (*ineens fel*) Ik ben zwanger Klaas!

KLAAS: *(schrikt)* Jij, zwanger? Hoe kan dat?

JOZIEN: Weet je nog. Die keer toen ons dorp pas bevrijd was?

KLAAS: Ja.

JOZIEN: Toen wij dat feest hadden in het dorps huis? ... Toen... *(barst in tranen uit)* Wat moet ik nu. Ik weet het niet.

KLAAS: *(troost Jozien)*

JOZIEN: *(verdrietig)* Ik weet niet hoe het nu verder moet. Ik heb door de oorlog geen opleiding af kunnen maken. Ik werk als hulp in de huishouding maar daar kan ik net van rond komen. Daar kan ik geen kind van opvoeden.

KLAAS: *(schuchter)* O.

JOZIEN: *(huilend)* Is eindelijk de oorlog voorbij... Ik had zoveel plannen... Ik wilde wat van de wereld zien. Misschien naar Nederlands Indië...

KLAAS: *(weet zich geen houding te geven)* Wat nu?

JOZIEN: Wat nu? Op mijn blote knietjes terug naar mijn ouders. Vragen of zij me weer in huis willen nemen. Alleen dan kan ik voor mijn kind gaan zorgen. *(denkt na)* Had ik maar een man. Iemand met vast werk. Het zou me zoveel zekerheid bieden. *(kijkt Klaas veelbetekenend aan)* Ik wil alles wel doen, wassen schrobben, poetsen, koken. Ik ben een goede huisvrouw, dat weet ik zeker.

(stilte)

JOZIEN: *(timide)* Maar wie neemt mij in huis? Wie wil mij nog? Ik zal deze schande alleen moeten dragen voor de rest van mijn leven. *(wend haar hoofd af)*

(stilte)

KLAAS: *(onwennig)* Tja..

JOZIEN: Ach, wat zit ik hier ook emotioneel te doen. Ik kan maar beter gaan. *(loopt langzaam weg)*

KLAAS: *(als Jozien bijna af is)* Jozien!? ... Ja!

JOZIEN: *(draait zich om)* Wat?

KLAAS: *(loopt naar Jozien toe)* Ja... Ik wil.

JOZIEN: Wat? Wat wil je?

KLAAS: Ja, ik wil. *(schuchter)* Trouwen enzo.

JOZIEN: Bedoel je...

KLAAS: Ja.

JOZIEN: Dat is lief van je maar...

KLAAS: *(valt in de rede)* Jij hebt een man nodig, financiële zekerheid. Ik heb een vrouw nodig ... voor op de boerderij, weet je.

JOZIEN: Maar we kennen elkaar...

KLAAS: We kennen elkaar al van kinds af aan. Niet heel goed misschien maar dat komt wel.

(stilte)

KLAAS: Soms maak je een geslaagde keuze, soms maak je dat een keuze slaagt.

JOZIEN: Trouwen... En liefde dan? Je moet toch wel van iemand houden als je er mee trouwt?

KLAAS: Van jou houden... Dat lijkt me niet zo moeilijk.

-- DOEK --

Scène 2 1 Februari 1953

Decor: Woonkeuken.

Rollen:

Jozien: Is hier moeder (26 jaar) van twee kinderen: Vera, de oudste dochter en Flip.

Klaas: Is de vader (26-28 jaar) van Vera en Flip.

Pastoor: Jonge pastoor ongeveer 25 jaar.

Boer Bartels: Deze buurman komt Klaas en Jozien waarschuwen dat er een Ramp in Zeeland heeft plaatsgevonden

Klazien: De moeder van Klaas.

(decor huiskamer leeg)

(Jozien komt op met schort en doet huishoudelijk werk)

KLAAS: *(komt op zonder dat Jozien het merkt en bekijkt haar liefdevol)*

KLAAS: *(na een tijdje)* Wat heb ik het toch met jou getroffen.

JOZIEN: *(schrikt)* Wat? O, ben jij het. *(gemaakt boos)* Heb je niet iets beters te doen dan mij laten schrikken!

KLAAS: Jawel, maar ik kijk veel liever naar jou.

JOZIEN: Je zou toch naar die zieke koe kijken?

KLAAS: Geloof me. Ik kijk liever naar jou.

JOZIEN: Gelukkig maar. Maar hoe ging het?

KLAAS: Ik heb net gekeken. Ze eet goed. Ik zal vanmiddag nog wel eens kijken maar zoals het er nu uit ziet lijkt alles goed. *(gaat aan tafel zitten)* Ik lust wel wat koffie.

JOZIEN: Ik zal het even pakken. *(gaat af)*

KLAAS: *(roept)* Zijn de kinderen naar oom Harold?

JOZIEN: *(vanuit de keuken)* Ja. Ze gingen spelen met Hilda en Guus. Vera zit nu al heibel te maken over morgen.

KLAAS: Morgen? Wat is er morgen dan?

JOZIEN: *(komt terug met koffie)* Dan moet ze weer naar school. Het kost me veel moeite om Vera naar school te krijgen. Die wil beslist niet.

KLAAS: Waarom niet?

JOZIEN: Ze zegt: Ik wil niet naar school. Ik wil boerin worden. Ik wil op de boerderij blijven bij pappa!

KLAAS: *(in gedachten mompelend)* Bij pappa...

JOZIEN: Wat?

KLAAS: Ik vind het nog steeds bijzonder als ze me pappa noemt. En Flip? Wil die wel naar school?

JOZIEN: Die staat altijd te springen.

KLAAS: Soms denk ik wel eens dat hij het liefste zo snel mogelijk van de boerderij af wil. Hij wil liever boeken lezen.

JOZIEN: Het lijkt wel alsof het hem niet interesseert. Neem nu de geboorte van de kalven: Vera loopt de hele dag in de stal om maar niks te missen. En als we

Flip roepen dat het kalfje geboren wordt dan roept hij dat hij eerst het hoofdstuk uit wil lezen...

KLAAS: Ik heb er een hard hoofd in dat hij boer wordt.

JOZIEN: Vera eerder.
(*stilte*)

KLAAS: Dan moet zij het doen.

JOZIEN: Wat?

KLAAS: De boerderij overnemen.

JOZIEN: Zij? Maar ze is een meid. Het boerenwerk is niet geschikt voor een vrouw alleen.

KLAAS: Ze hoeft het toch niet alleen te doen. Samen met haar man, bijvoorbeeld.

JOZIEN: Maar geen enkele boerderij wordt overgenomen door een...

KLAAS: (*valt geërgerd in de rede*) Geen enkele?! Iemand moet eens de eerste zijn! Als ik wil dat mijn dochter de boerderij overneemt dan doe ik dat. Mijn dochter kan dat.

JOZIEN: Al goed al goed.
(*stilte*)

KLAAS: Wonderlijk eigenlijk dat Flip, ons eigen vlees en bloed, totaal niks lijkt te hebben met het boerenleven.

JOZIEN: De appel valt soms ver van de boom.

KLAAS: Het lijkt wel of er een banaan van onze appelboom is gevallen. (*denkt even*) Terwijl met Vera... Ik bedoel dat zij...

JOZIEN: Klaas! Begin nou niet telkens over dat met Vera. Het verleden is er om te laten rusten!

KLAAS: Sorry.
(*stilte*)

KLAAS: Wie had dit ooit kunnen denken.

JOZIEN: Wat?

KLAAS: Dat het zo goed met ons zou gaan. Wat hadden een moeilijke start. Jij kwam bij mij en mijn ouders wonen. Toen werd als snel Vera geboren. Een wolk van een meid. Ik nam de boerderij over van mijn vader en niet lang daarna kwam Flip onze zoon. Binnenkort wordt onze Vera al bijna acht.

JOZIEN: Het gaat snel.

KLAAS: En goed!

JOZIEN: (*kijkt Klaas aan*) Inderdaad. Jij was mijn reddende engel. (*geven elkaar een kus*)

KLAAS: Van jou houden. Dat is niet zo moeilijk.

JOZIEN: Lieverd.
(*stilte*)

JOZIEN: Zeg. Heb je al eens nagedacht over de televisie?

KLAAS: Dat is een kassie van de duvel!

JOZIEN: Wie zegt dat?

KLAAS: De pastoor!

JOZIEN: (*sarcastisch veelbetekenend*) Ooooo.

KLAAS: Van die televisies komt alleen maar ellende.

JOZIEN: Dat zal toch wel mee vallen!?

KLAAS: Let op mijn woorden: Van de TV komt alleen maar ellende. Nu lijkt het misschien nog onschuldig maar later...

JOZIEN: Nou?

KLAAS: Straks zit iedereen heel de dag voor de TV. Doen mensen hun werk niet meer. Gaan ze niet meer op bezoek bij elkaar. Mensen zullen zich helemaal in hun woning opsluiten.

JOZIEN: Dat zal wel mee vallen. Gewoon een of twee zenders die nieuws uitzenden en grappige programma's

KLAAS: Twee zenders? Dat worden er vast meer. De roomse willen een eigen zender. De Gereformeerden. De communisten, ga maar door. Je zult zien dat we straks tien Nederlandse televisiekanalen hebben.

JOZIEN: *(maakt een gebaar van: "jij bent gek")* Tien Nederlandse zenders? *(sarcastisch)* Tuurlijk!

KLAAS: *(onverstoorbaar)* Nu zenden ze nog onschuldige dingen uit, maar straks...

JOZIEN: Nou?

KLAAS: Straks komen de smerige dingen op TV.

JOZIEN: Zoals wat?

KLAAS: Seks, geweld, oorlog.

JOZIEN: En dat zegt de pastoor ook allemaal?

KLAAS: Nee. Dat denk ik. Let op mijn woorden. De televisie, daar komt ellende van.

JOZIEN: Nou wat mij betreft nemen we een televisie. Ongeacht wat de pastoor er van vindt. Misschien komen er slechte dingen van, maar zeker ook goede.

KLAAS: Wat voor goeds dan?

JOZIEN: Het weerbericht.

KLAAS: Heeft de radio ook.

JOZIEN: Journaal.

KLAAS: Heeft de radio ook. De televisie is totaal overbodig. En duur ook.

JOZIEN: Hoe duur dan?

KLAAS: 1200 gulden in de stad, bij Sikkema elektronica.

JOZIEN: Zo duur. Dan hebben we er niet eens geld voor. *(denkt na)* Hoe kan het dan dat ze bij Van 't Ende wel één hebben?

KLAAS: Dat zijn mijn zaken niet. *(staat op)* Als je dan zo graag televisie wil kijken doe je dat maar bij Van 't Ende.

KLAZIEN: *(komt op)* Hallo, hebben jullie wat te drinken? Ons drinken is op...

KLAAS: Hallo mam. Natuurlijk.

JOZIEN: Op het aanrecht staat nog wel wat.

KLAAS: Hoe is het?

KLAZIEN: Ik mag niet klagen. Mijn reuma wordt gelukkig niet erger.

JOZIEN: Zal ik even de lakens halen? Ik heb ze gewassen.

KLAZIEN: Graag. *(Jozien gaat af)* Met mijn handen wil het wassen niet zo goed meer.

KLAAS: Geeft niks mam. U hebt al genoeg gewerkt.

KLAZIEN: Hoe is het op de boerderij?

KLAAS: Goed. Gelukkig helpt pa zo nu en dan. Het is wel zwaar zo alleen.

KLAZIEN: Hij doet het graag, jou helpen. Eerst vond hij het lastig om afstand te doen van de boerderij. Gelukkig konden we in het huisje achter wonen. Kunnen we gewoon hier blijven wonen en mee genieten van wat er op jullie erf gebeurt.

KLAAS: Het is ons erf!

JOZIEN: *(roept buiten beeld)* Klaas, kom je even helpen?

KLAAS: Goed. *(gaat af)*

KLAZIEN: Drinken. *(kijkt om zich heen)* Wat hebben we hier? *(pakt een wijnfles en leest het etiket)* Daar snap ik niks van. *(maakt de fles open)* Hmmm. Ruikt lekker. Even proberen. *(schenkt een half glas in en drinkt het)* Best lekker. *(gaat aan tafel zitten)* Ik moet eens aan Jozien vragen wat dit is. Dan koop ik het ook.

(schenkt nog eens in) Het is hier wel warm! *(kijkt wat rond)* Er is hier ook niet veel veranderd sinds Piet en ik hier weg zijn. *(schenkt nog eens in)* Heerlijk.

(kijkt nog eens op het etiket) Ik kan hier niks wijs uit worden.

PASTOOR: *(roept uit het zicht)* Volluk!?

KLAZIEN: Wat hebben we nu? *(staat op en begint te wankelen)* Hallo... Een aardbeving! *(begint moeilijker te praten)* Rustig blijvve Klazien. Stap voor stap. *(zwalkt naar de deur)* Wie is daar?

PASTOOR: Ik ben het. De pastoor.

KLAZIEN: De pazztoor? *(doet open)* Dag manneke!

PASTOOR: *(verbaast)* Dag. Hoe gaat het?

KLAZIEN: Met mij gaat goe. Beeeeeetje licht in m'n hoofd. Maar kom binnen.

PASTOOR: Bedankt. *(komt binnen)* Zijn Klaas en Jozien er niet?

KLAZIEN: Die zijn boven. Ze zullllle zo wel kome. Gaat u toch zitten. *(probeert zich aan de muur staande te houden)*

PASTOOR: Dank u. *(gaat ongemakkelijk zitten)*

KLAZIEN: *(zwalkt naar de tafel)* Zo pastoorke. Wat brengt u hier?

PASTOOR: *(ongemakkelijk)* Ik wilde even wat dingen met Klaas en Jozien bespreken.

KLAZIEN: *(kijkt de pastoor dringend aan)* Aha. Bespreeke. Wat wil u bespreken?

PASTOOR: Dat bespreek ik liever met Klaas en Jozien.

KLAZIEN: Je kan alles tegen me zegge!

PASTOOR: Het is nogal prive!

KLAZIEN: Ahaaa. Geheim! Ik begrijp het. Ik zal niks zeggen. Mijn mond gaat op slot. *(maakt een gebaar dat ze met een sleutel haar mond op slot doet. Doet dan haar mond open om de sleutel door te slikken, hikt en grijpt dan met een pijnlijk gezicht naar haar hoofd)*

(stilte)

KLAZIEN: *(kijkt de pastoor doordringend aan)* Zeg pastoor. Wist u dat u best wel aantrekkelijk bent!?

PASTOOR: *(opgelaten)* Nou, mevrouw!

KLAZIEN: Niet zo bescheije. Je bent een mooi manneke al zeg ik het zelf.

PASTOOR: *(ongemakkelijk)* Nou, dank u. *(ineens)* Wanneer komen Klaas en Jozien?

KLAZIEN: Die kome vanzelf... *(kijkt weer naar de pastoor)* Als ik twintig jaren jonger was... Dan... Dan wist ik het wel!

PASTOOR: *(pakt de wijnfles)* Klopt het dat u uit deze fles wijn heeft gedronken?

KLAZIEN: Wijn? Daar weet ik niks van. Maar het smaakte lekker.

PASTOOR: Dit verklaard een hoop.

(stilte)

KLAZIEN: Toe, schattig pastoortje. Geef me eens een kusje. *(leunt naar de pastoor toe, ogen dicht en lippen getuit)*

PASTOOR: *(springt op waardoor Klazien bijna van haar stoel valt, rent naar de deur en roept)* Klaas, Jozien, ik ben er, de pastoor!

KLAZIEN: *(krabbelt op en kijkt verbaasd rond)* Waar ben je nu ineens?

PASTOOR: Mevrouw, ik vindt dit hoogst ongepast!

KLAAS: *(komt op)* Meneer de pastoor. U hier?

PASTOOR: Dag, Klaas. Uw moeder heeft me binnen gelaten.

KLAAS: *(kijkt naar Klazien)* Wat is er met haar aan de hand?

KLAZIEN: *(probeert op te staan)* Zo oud als ik ben, en dan nog een blauwtje lopen... Ik moet maar gaan. *(staat op en valt bijna maar Klaas vangt haar op)*

KLAAS: Wat heeft ze?

PASTOOR: *(droog)* Ze heeft teveel zoete wijn gehad.

KLAAS: Dat kan niet. Het is pas het elfde uur.

PASTOOR: Kijk maar op tafel.

KLAAS: (*ziet de fles wijn*) Wat, die wijnfles. Heeft ze daar uit gedronken?

JOZIEN: (*komt op, heeft lakens in haar hand*) Wat is er met je moeder?

KLAAS: (*beschaamd*) Ze is lichtjes dronken.

KLAZIEN: (*boos*) Dronken ik? (*rukt zich los*) Ik kan heus wel op eigen benen staan. (*staat los en probeert een stap te doen maar valt om en wordt door Klaas opgevangen*) Oeps...

JOZIEN: (*moet een beetje lachen*) Dronken!? Heeft ze uit die fles gedronken? Ik breng haar wel naar huis.

KLAAS: Doe dat.

JOZIEN: (*begeleid Klazien af*)

KLAAS: Het spijt me eerwaarde.

PASTOOR: U kunt er niks aan doen. De mens heeft vele verleidingen te weerstaan.

KLAAS: Zo is ze anders nooit.

PASTOOR: Dat weet ik. Ik moet zeggen dat ik uw familie in nogal bijzondere situaties meemaak. Weet u nog die keer dat ik bij uw ouders op bezoek was en u binnen kwam lopen...?

KLAAS: (*beschaamd*) Als ik wist dat mijn ouders hier met u in gesprek waren had ik zeker ondergoed aangetrokken... Gaat u zitten. (*gaat zitten, zenuwachtig*) Zo... Euh. Wat een weer hé, vannacht.

PASTOOR: Nou het was een aardige storm. Zo'n storm hebben we jaren niet meer gehad.

KLAAS: Nee. Gelukkig hebben we geen schade.

PASTOOR: In het dorp viel het ook mee. Wat pannen van de daken maar meer niet. (*stilte*)

KLAAS: Tja... dat was me het weertje wel. (*kijkt naar de pastoor*)

PASTOOR: Ja.

JOZIEN: (*komt op*) Zo, ik heb haar maar in bed gestopt. Kan ze haar roes uitslapen. (*lachend*) Ze wist niet dat het wijn was.

KLAAS: Nogmaals mijn excuses.

PASTOOR: Geen probleem Klaas. (*ongemakkelijke stilte*)

PASTOOR: Waar ik voor kwam...

KLAAS: Ja!?

PASTOOR: Ik... (*denkt na*) Ik heb jullie een tijdje niet gezien... Tijdens de mis.

KLAAS: (*ongemakkelijk*) Ja. Het is nogal druk.

PASTOOR: Ja... U ook niet mevrouw.

JOZIEN: Ja wat zal ik zeggen. Ik heb het niet zo op de mis, of op de kerk.

KLAAS: Jozien!

JOZIEN: Begrijp me goed. Ik geloof dat er wel een God is. Maar de mis, of zoals de gereformeerden noemen: de kerkdienst... Daar heb ik niks mee. Dat is door mensen gemaakt.

PASTOOR: (*verbaasd*) Dat heb ik nog nooit gehoord. U weet toch dat u naar de mis moet komen.

JOZIEN: (*geïrriteerd*) Moet!?

PASTOOR: Ja. Dat vraagt God van ons. De paus heeft ook dit jaar in een toespraak benadrukt dat een goed katholiek minstens wekelijks de mis bezoekt.

JOZIEN: (*geïrriteerd*) De paus, de paus... Wie neemt nu een man in een jurk serieus!?

KLAAS: Jozien!

JOZIEN: Dat had ik niet moeten zeggen. Maar met de paus heb ik niet zo veel.

KLAAS: U moet mijn vrouw goed begrijpen, ze heeft niks tegen het geloof. Ze heeft alleen moeite met regeltjes...

PASTOOR: Die regels zijn er niet voor niks. Wij mensen zijn zondig en hebben regels en geboden nodig om op het rechte pad te blijven.

JOZIEN: Dat ben ik met u eens. Maar mijn gevoel zegt dat de mens er zelf regels bij heeft verzonnen.

PASTOOR: (*zucht*) Ik weet dat steeds meer mensen zo denken in de stad. Maar in mijn parochie...

JOZIEN: Meneer de pastoor... Als ik door het veld loop, met al het koren dat in de wind wuift, vogels die fluiten... Dan zie en hoor ik God. (*wacht even*) De wereld, dat is mijn kerk.

PASTOOR: Mevrouw. Ik moet u waarschuwen. U kunt niet uw eigen geloof maken. Bovendien bent u niet een bijbelgeleerde. Hoe weet u nu wat goed is?

JOZIEN: Ik weet wat goed voelt.

PASTOOR: (*beetje boos*) Geloof heeft niks met gevoel te maken. Geloof, dat weet je. Gevoelens, die zijn alleen maar zondig.

(*stilte*)

PASTOOR: En Vera... Zij is nu oud genoeg om communie te doen, ik dacht dat...?

KLAAS: Daar hebben we het ook over gehad.

JOZIEN: We laten Vera zelf beslissen.

PASTOOR: Maar daar is ze nog veel te jong voor.

JOZIEN: Dan wachten we tot dat ze ouder is.

PASTOOR: Dit is hoogst ongebruikelijk...

(*stilte*)

PASTOOR: Sta jij hier ook achter Klaas?

KLAAS: (*onzeker*) Euh.. Ja Eerwaarde.

PASTOOR: Goed. (*staat op*) Ik kom nog wel eens langs, dan praten we verder.

BARTELS: (*komt gehaast op*) Hebben jullie het al gehoord? Verschrikkelijk!

KLAAS: Bartels, wat is er aan de hand?

BARTELS: (*ziet de pastoor*) Dag, Eerwaarde. (*tegen de anderen*) Overstromingen!

JOZIEN: Wat?

BARTELS: Mijn zoon Gijs hoorde het op de radio. Door de storm is een groot deel van Zeeland overstroomd.

PASTOOR: (*slaat een kruisje*) O mijn hemel.

JOZIEN: Waar is de radio!?

KLAAS: Zet de radio aan.

(**Bericht wordt afgespeeld**)

BARTELS: Hele stukken dijk schijnen te zijn weggespoeld.

KLAAS: (*zucht*) Wat een ramp.

PASTOOR: Ik ga naar de kerk om daar de mensen op te vangen.

KLAAS: Laten we kijken wat we kunnen doen Bartels. (*iedereen gaat af*)

-- DOEK --

Scène 3 oktober 1962

Decor: Woonkeuken.

Rollen:

Jozien: Is ongeveer 34 jaar. Is moeder van Vera en Flip

Klaas: Is ongeveer 34 tot 36 jaar. Werkt op de boerderij samen met zijn knecht Gijs.

Vera: Oudste dochter die ongeveer 17 is. Wil graag op de boerderij werken.

Flip: Zoon die ongeveer 15 is. Wil studeren en niet de boerderij overnemen.

Gijs: Knecht die ook op de boerderij werkt. Wil graag met Vera om de boerderij te krijgen.

Pastoor: Ongeveer 35 jaar. Zoekt een misdienaar.

Boer Bartels: Ziet in Vera een goede partij voor zijn zoon Gijs.

(Gijs zit aan tafel brood te eten)

VERA: *(komt op)* Hallo Gijs.

GIJS: *(onzeker)* Hallo Vera.

VERA: Weet jij waar mijn vader is?

GIJS: Hij is nog in de stal maar komt zo.

VERA: Mooi. *(doet huishoudelijke klusjes)*

GIJS: *(kijkt stiekem naar Vera als zij aan het werk is)*

(na en tijdje)

GIJS: *(verlegen)* Euh... Mooi weer hé?

VERA: Wat?

GIJS: *(onzeker, verlegen)* Euh... Mooi weer!

VERA: Ik versta je niet. *(loopt naar Gijs toe)* Wat zei je Gijs?

GIJS: Euh... Ik zei... euh... dat het mooi weer was.

VERA: O. *(kijkt naar buiten)* Inderdaad. Was me nog niet opgevallen.

GIJS: Ja...

(pijnlijke stilte)

VERA: Ik ga weer aan het werk. *(werkt verder, Gijs blijft stiekem kijken)*

KLAAS: *(komt op met Bartels)* Hallo Vera.

VERA: Dag vader. *(geeft Klaas een kus)* Ik moet van moeder vragen of je even boven wil kijken of de kast op de overloop ook weg kan.

KLAAS: Eerst even pauze. *(tegen Gijs)* De rest komt later. *(gaat samen met Bartels zitten)*

GIJS: *(overdreven)* Inderdaad. Eerst even rust.

VERA: Hebben jullie het zo druk dan?

KLAAS: Wij zijn inderdaad al aardig aan de slag geweest.

VERA: *(plagend)* En ik zag Gijs de hele tijd alleen maar op de hooivork leunen en een sjekkie draaien...

GIJS: *(verlegen)* Niet waar.

BARTELS: Mijn zoon is een echte Bartels. Wij zijn harde werkers. Wij lanterfanten niet.

KLAAS: *(lachend)* Laat je niet op de kast jagen Gijs.

JOZIEN: *(komt op)* Hallo Bartels. *(tegen Klaas)* Klaas, kun je even kijken of de kast op de overloop ook weg kan?

KLAAS: Straks lief. Eerst even koffie en een boterham.

VERA: *(spottend)* Ze zijn bang dat ze overwerkt raken.

GIJS: *(denkt over een antwoord na maar durft het niet te zeggen)*

JOZIEN: Ik zal even koffie halen. *(haalt koffie)*

KLAAS: Laat ze maar praten Gijs. Vrouwen hebben een grote mond maar ze hebben altijd mannen nodig.

VERA: Is dat zo? *(Jozien komt op)*

KLAAS: Ja. Of tillen jullie die kast straks naar beneden als die weg kan?

JOZIEN: Niks daar van. Dat mogen jullie doen.

KLAAS: Dat bedoel ik nu Gijs. Vrouwen, het zwakke geslacht, zal altijd een man nodig hebben.

GIJS: *(lachend)* Zonder man zijn ze nergens.

KLAAS: Precies

VERA: Jullie zien het verkeerd. Zonder vrouwen waren de mannen nergens!

GIJS: *(stoer)* Wij kunnen echt wel zonder vrouwen.

VERA: Zonder vrouw was jij niet eens geboren Gijs!

GIJS: *(beschaamd, onzeker)* Dat is niet eerlijk.

JOZIEN: Nou Vera, hou nu maar eens op met Gijs te pesten en kom er eens gezellig bij zitten. *(Vera komt zitten)*

KLAAS: Wie aan Gijs komt, komt aan mij. Zonder Gijs zouden we de boerderij niet draaiende kunnen houden.

BARTELS: Mooi dat Gijs hier kon werken. Wij hebben al genoeg handen die meehelpen.

KLAAS: Altijd handig als boer, vier zoons. In mijn eentje kan ik de boerderij niet draaiende houden.

JOZIEN: Dat is waar. Deze boerderij is te groot voor een boer alleen.

KLAAS: Sinds jij ons helpt Gijs, loopt alles weer op rolletjes op ons erf. *(slaat Gijs op zijn schouder)*

GIJS: Nou ik help graag.

VERA: Ik wil ook wel helpen.

KLAAS: Dat weet ik. Maar het boerenwerk is geen vrouwen werk.

JOZIEN: Gelukkig kun je mij helpen in het huishouden Vera.

VERA: *(bozig)* Nou leuk! Ik wil naar buiten. Voor de beesten zorgen.

KLAAS: Volgend jaar nemen we schapen! Ik heb met Bartels net overlegd. Wij kopen van Bartels schapen en dan word jij daar verantwoordelijk voor!

VERA: *(blij)* Echt?

KLAAS: Ja, We hebben het net beklonken. De lammetjes die komend voorjaar komen nemen wij over van hem.

BARTELS: Voor een vriendenprijsje mag ik wel zeggen.

KLAAS: Dat is waar. Als we eens een keer iets terug kunnen doen?

JOZIEN: Hebben we wel plek voor ze?

KLAAS: Ze kunnen in de oude schuur. We hebben ook nog weiland genoeg. We zitten qua melk al aan onze quota en we hebben ons land nog niet eens vol staan. We kunnen gerust een weiland met schapen vullen.

VERA: Dat zou echt leuk zijn. Schapen!

KLAAS: Maar dan moet je wel alles regelen. Ik bedoel ook alles, dierenarts, vergunningen, voer, enz.

VERA: Natuurlijk! Het lijkt me echt leuk.

KLAAS: Misschien wil Gijs je helpen.

BARTELS: Dat zou niet eens zo'n slecht idee zijn. (*knikt nadrukkelijk naar Gijs*)

GIJS: (*overdreven*) Natuurlijk wil ik dat!

VERA: Ik red het wel alleen.

JOZIEN: Juich nog maar niet te vroeg. Er komt heel wat bij kijken.

GIJS: We krijgen telkens meer regeltjes. Nu moeten we met de mest al opletten.

KLAAS: Het lijkt soms wel boertje pesten wat ze in Den Haag allemaal bedenken.

BARTELS: Ja, de hoge heren bedenken iets en wij, de eenvoudige boeren moet maar zien hoe we het doen.

VERA: Nou dat met die regelingen zoek ik wel uit. Eindelijk kan ik doen wat ik wil. Boerin zijn!

KLAAS: (*pakt de krant en leest*) Eens kijken of de krant ons nog wat nieuws brengt. Van welke dag is dit? O, vandaag, 22 oktober 1962.

BARTELS: Staat er nog wat over Cuba in?

JOZIEN: Ja, hoe is het daarmee?

KLAAS: Ik zal eens lezen. Er staat een groot stuk op de voorpagina. (*gaat lezen*)

VERA: Wat is er dan met Cuba?

BARTELS: Weet je dat niet?

VERA: Nee. Wat is er dan?

GIJS: Cuba is bezig met het plaatsen van kernraketten. De Russen hebben een boot gestuurd met de raketten.

VERA: O?

JOZIEN: Amerika is daar natuurlijk niet zo blij mee.

BARTELS: Nee, raketten in je achtertuin!

VERA: Achtertuin?

GIJS: Ja. Cuba ligt dicht bij Amerika. Die raketten zijn binnen een kwartier in Amerika.

VERA: Hoe weet jij dat allemaal?

GIJS: Op de televisie gezien. Bij het journaal.

VERA: Waarom hebben wij geen televisie?

JOZIEN: Vraag dat maar aan je vader.

KLAAS: Om dat van de televisie alleen maar ellende komt. Bovendien, wij hebben daar geen tijd voor. Als je televisie wilt kijken omdat jij je verveelt dan heb ik nog wel wat klusjes voor je op de boerderij. (*Vera trekt verongelikt gezicht*)

JOZIEN: Nou wat staat er in de krant Klaas?

KLAAS: De president van Amerika heeft geëist dat het schip met de raketten terug naar Rusland gaat. Anders zullen ze "gepaste" actie ondernemen...

VERA: En wat is die gepaste actie...?

GIJS: (*stoer*) Dan gooien ze een kernbom op Rusland.

JOZIEN: Dan gooit Rusland er één op Amerika en één op Europa en dan zijn we allemaal weg. (*zucht*) Hier komt alleen maar ellende van.

BARTELS: We hebben net een oorlog achter de rug en de volgende staat al weer voor de deur.

VERA: (*bangig*) Is dat zo?

GIJS: Amerika zal nooit toestaan dat Rusland raketten op Cuba plaatst. Ze moeten iets doen.

KLAAS: Het zal wel los lopen. (*staat op*) Ik ga weer aan het werk.

JOZIEN: Zullen wij eerst even naar de kast op de overloop kijken?

KLAAS: Goed. (*gaat met Jozien af*)

VERA: Ik moet ook weer eens bezig. (*doet wat klusjes*)

BARTELS: (*stoot Gijs aan en knikt naar Vera*) Zo...

GIJS: *(begrijpt zijn vader niet, fluistert)* Wat?

BARTELS: *(fluisterend)* Vraag het nu! *(staat op)* Ik bekijk de toekomstige schapenschuur nog even. *(knipoogt naar Gijs)* Jullie vermaken je wel!? *(gaat af)*

GIJS: *(steekt zijn duim op naar zijn vader)* Tot straks! *(loopt naar Vera toe)* Nou... Leuk zeg... dat jij volgend jaar schapen gaat houden.

VERA: Ja. Ik vind het echt een uitdaging.

GIJS: *(staat op en zoekt oogcontact met Vera die dit niet merkt)* Euh... Als je iets niet weet of hulp nodig hebt...

VERA: Dan kan ik altijd mijn vader vragen.

GIJS: Ja... ...of mij...!?

VERA: *(kijkt verbaasd)* Ja. *(achterdochtig)* Of jou... *(gaat weer verder aan het werk)*

GIJS: Weten jullie het al wie de boerderij over neemt?

VERA: Nee. Daar hebben we het nog niet over gehad. Flip heeft volgens mij geen behoefte.

GIJS: En jij?

VERA: Ik? Ik wil wel. Dol graag zelfs!

GIJS: *(schuchter)* Wel groot... Zo'n boerderij voor jou alleen... Het zou handig zijn als je een man had waar je het samen mee kon doen...

VERA: Ja. We moeten maar eens kijken hoe we dit doen. *(Vera wil langs Gijs lopen maar Gijs pakt haar vast)*

GIJS: Vera...

VERA: *(kijkt Gijs verbaasd aan)* Ja...?

GIJS: We kennen elkaar nu al een tijdje...

VERA: Ja...?

GIJS: *(onzeker)* Ik ben een man... Jij een vrouw...

VERA: *(spottend)* Dat had ik al ontdekt Gijs! *(trekt haar handen los)* Wat wil je?

GIJS: Vera... *(gaat op zijn knieën)* wil je met me trouwen!?

VERA: *(verbaast)* Euh... Nee!

GIJS: *(verslagen)* Dat is me ook wat. Dit had vader niet gezegd.

VERA: Wat had je vader niet gezegd?

GIJS: Dat je ook nee kon zeggen. Ik dacht: Ik vraag het en dan is alles klaar.

VERA: *(verbaast)* Even vragen en dan is alles klaar!?

GIJS: Ja.

VERA: En romantiek dan?

GIJS: Vader zegt dat romantiek nergens voor nodig is.

VERA: Je vader zegt wel veel. En wat zeg jij?

GIJS: Weet ik niet. Ik dacht: jij bent een boerendochter, ik een boerenzoon. Samen kunnen we trouwen en op deze boerderij wonen. Mijn vader zegt dat we dan samen kunnen werken. *(denkt even)* Wil je echt niet?

VERA: Nee! Ik ben misschien ouderwets maar ik houd wel van romantiek!

FLIP: *(komt op)* Hallo. Stoor ik in een romantische aangelegenheid?

VERA: *(lachend)* Nee, hoor.

GIJS: *(geïrriteerd)* Ja!

FLIP: Ik merk het al. Ik ben teveel. *(gaat weer af)*

GIJS: *(staat geïrriteerd op)* Nou ik had me dit heel anders voorgesteld. Ik werk al een poos bij je vader. Ik werk hard. Alleen kun je deze boerderij nooit draaiend houden!

VERA: Je werkt inderdaad hard en nee, ik kan de boerderij niet alleen draaiend houden maar dat is niet genoeg voor mij om met je te trouwen!

GIJS: Wat wil je nog meer dan!?

VERA: *(verbaasd/boos)* Liefde misschien!? Misschien dat ik van je hou? *(wil weg lopen)*

GIJS: O dat. Maar dat kan toch komen. *(loopt achter Vera aan)*

VERA: Dat kan. *(stopt)* Maar als het nu niet komt...?

GIJS: *(denkt na)* Ja, dan heb je pech. Dan ben je al getrouwd.

VERA: Precies. En daarom wacht ik totdat ik van iemand hou voordat ik met hem trouw!

FLIP: *(komt om de hoek van de deur)* Ik vind het vreselijk jullie tortelduifjes te moeten storen maar ik moet even wat pakken.

GIJS: *(bozig)* Nou ik vindt dat gedoe over liefde maar stom! Ik ga het tegen mijn vader zeggen. *(loopt af)*

FLIP: *(kijkt verbaasd naar Vera)* Ik krijg zo het gevoel dat jullie niet op één lijn zitten... Vertel je broer eens wat er aan de hand is.

VERA: Nou, Gijs vroeg of ik met hem wilde trouwen... Ik dacht eerst dat hij een grapje maakte. Wat kennen wij elkaar nou? Hij werkt hier een paar maanden. Ik heb hem misschien een keer of tien gesproken over koetjes en kalfjes. Ik weet niks van hem en hij weet niks van mij.

FLIP: Ach, hij houdt van snelle beslissers.

VERA: Ik heb hem gezegd dat ik niet verliefd op hem was en dat vond hij maar een slechte reden, geloof ik, om niet te trouwen.

KLAAS: *(komt op)* Waar zijn Bartels en Gijs?

VERA: Ergens op het erf denk ik.

KLAAS: Ik zoek ze wel *(gaat af, Jozien komt op)*

JOZIEN: Vera, haal jij de bedden boven even af?

VERA: Goed. *(gaat af)*

FLIP: Mam! *(wacht even)* Kan ik wat geld krijgen?

JOZIEN: Waar dat nu weer voor?

FLIP: Er is een nieuw boek uit over Nietzsche.

JOZIEN: Niesen? Iedereen niest wel eens, daar hoef je toch geen boek over te schrijven.

FLIP: *(nadrukkelijk)* Nietzsche! De grote filosoof!

JOZIEN: Wat moet je daar nu mee?

FLIP: Lezen! Lezen wat filosofen schrijven geeft je een bredere kijk op de wereld. Er is meer dan ons erf alleen mam!

JOZIEN: Dat weet ik ook wel. Vraag maar aan je vader.

FLIP: Waar is die?

KLAAS: *(komt op)* Nou, die Bartels en Gijs zijn ook rare lui. Kom ik er aan stoppen ze ineens met praten. Zitten mij schaapachtig aan te kijken. Er kwam geen zinnig woord uit.

FLIP: Pap. Kan ik geld krijgen?

KLAAS: Waar voor?

JOZIEN: Een boek over Niezze.

FLIP: Nietzsche! Die filosoof.

KLAAS: Wat moet je daar nu mee?

FLIP: Lezen, kennis vermeederen. Misschien word ik wel filosoof.

KLAAS: Wat voor nut dient een filosoof?

FLIP: Wat bedoelt u?

KLAAS: Maakt die brood? Repareert hij gereedschap? Vangt hij boeven, maakt hij schoenen? Wat voor nuttigs doet een filosoof?

FLIP: *(bozig)* Moet ik dat nog uitleggen? Filosofen zijn grote denkers. Ze bedenken dingen die de mens kunnen helpen.

KLAAS: Wat dan bijvoorbeeld?

FLIP: Trias politica bijvoorbeeld. Dat is ons politiek bestel en dat is door filosofen bedacht.

(*stilte*)

JOZIEN: Zou je je vader niet helpen op de boerderij. We kunnen wel wat hulp gebruiken op ons erf.

FLIP: Niet dat ik niet **wil** helpen maar ik vind er niks aan. Ik wil studeren!

KLAAS: (*zucht*) Dat snap ik. (*denkt na*) De boerderij is niks voor jou. Neem nu Vera. Die wil elk moment bij de beesten zijn. Ze leeft voor de dieren. Maar jij, Flip. Jij leest liever boeken. (*haastig*) Begrijp me goed, ik bedoel het niet verkeerd. Maar jouw hart ligt niet bij de boerderij. Het boerenleven moet je met hart en ziel willen. Anders ga je het niet redden.

FLIP: Ik waardeer echt wat u en opa doen op de boerderij. Maar het is niet wat bij mij past. Ik wil studeren in de stad, doorleren.

JOZIEN: Wat wil je worden dan?

FLIP: Dat weet ik nog niet. Onderwijzer misschien.

KLAAS: Of priester!

JOZIEN: Nee, geen priester.

KLAAS: Waarom niet!?

JOZIEN: Dan mag hij niet trouwen.

FLIP: Ik weet het nog niet. Maar hier op de boerderij... dat is niks voor mij.

JOZIEN: Dat weet ik.

KLAAS: Ik moet nog even overleggen met Bartels over de schapen. Zullen we straks met Vera ook nog even over de boerderij praten?

FLIP: Goed. Ga ik even mijn kamer opruimen.

KLAAS: Tot straks. (*gaat af*)

FLIP: Ik ben blij dat we het er over hebben gehad. Ik had telkens het gevoel dat jullie wilden dat ik de boerderij overnam.

JOZIEN: Dat hoopten we ook. Maar we zagen al snel dat het niet iets voor jou is. Ruim nu maar je kamer op. Ik roep je straks wel. (*Flip gaat af*) (*Jozien gaat mee af*)

KLAZIEN: (*komt op*) Waar is iedereen?

GIJS: (*komt op*) Vera?

KLAZIEN: Bedankt voor het compliment. Zie ik er zo jong uit? Maar Vera is er hier niet.

GIJS: O.

KLAZIEN: Wilde je iets vragen?

GIJS: Ja ik wilde Vera iets vragen. (*denkt na*) Maar misschien weet u het ook?

KLAZIEN: Zeg het eens, Gijs.

GIJS: Als een vrouw zegt dat ze wil dat een man romantisch is, wat wil ze dan precies!?

KLAZIEN: Dan wil ze in de watten gelegd worden. Een vrouw wil graag voelen dat een man van haar houdt.

GIJS: Maar dat kan je toch ook zeggen.

KLAZIEN: Klopt. Maar dat wordt ook zo saai. Af een toe een presentje. Een bosje bloemen, een mooi gedicht. Daar pak je een vrouw mee in.

GIJS: Bloemen, gedichten en cadeautjes. (*denkt na*) Maar een cadeautje kost geld. Wie gaat dat betalen?

KLAZIEN: (*verbaast*) De man natuurlijk!

GIJS: Kan een meisje niet de helft meebetalen? Dat is toch veel eerlijker. Het wordt anders wel een dure bedoening.

KLAZIEN: Als je echt verliefd bent maakt dat geld niet uit.

GIJS: Ik ga dan toch maar voor een gedicht. Dat kost me tenminste niks.
 KLAZIEN: (*ongelovig*) Zo. Wat ben jij een romanticus! Het druipt er van af!
 GIJS: (*trots*) Meent u dat. Ik moet snel aan de slag.
 KLAZIEN: Ik zal je met rust laten. Wil je tegen de anderen zeggen dat ik even langs ben gekomen? (*Gijs hoort het niet*) Ach, de liefde... (*gaat af*)
 GIJS: (*zenuwachtig*) Pen en papier! Ik moet pen en papier. (*gaat af*)
 KLAAS: (*komt op met Jozien*) Zo, nu even met Flip en Vera over de opvolging praten. (*loopt naar de deur en roept*) Vera, Flip, komen jullie!?
 VERA: (*komt met Flip op*) Wat is er?
 KLAAS: Ga eens zitten. (*iedereen gaat zitten*) We hebben het net met Flip gehad over de boerderij en over studeren. Flip wil door leren, het boerenleven wil hij niet. En dat is ook goed zo.

(*stilte*)
 KLAAS: Ook al duurt het nog wel even, jullie moeder en ik zijn al wel bezig over hoe het verder moet met ons erf. Wie kan de boerderij overnemen? Van Flip begrijpen we dus dat hij dat niet wil.

FLIP: Inderdaad. Laat mij maar studeren.
 KLAAS: Het is gebruikelijk dat de boerderij overgaat van vader op zoon. (*kijkt naar moeder*) Ik denk dat ik voor ons beiden spreek als ik zeg dat wij graag zouden hebben dat jij de boerderij op den duur overneemt, Vera.

VERA: (*blij verrast*) Wat ik?
 JOZIEN: Ja. We zien dat jij met hart en ziel op de boerderij werkt.
 VERA: (*blij*) Wat ben ik blij dit te horen. Maar ik kan dat nooit in mijn eentje.
 KLAAS: Het is ook nog niet zo ver. We hebben alle vertrouwen in je.
 VERA: (*Vera staat op en omarmt haar ouders*) O, wat ben ik gelukkig.
 KLAAS: Het lastige is echter dat we geen geld hebben om je uit te kopen Flip.
 JOZIEN: We hebben net een nieuwe lening bij de bank voor de nieuwe schuur.
 FLIP: Hou het geld maar. Als jullie me af en toe bij willen staan tijdens mijn studie dan ben ik meer dan blij. Gebruik het geld maar om de boerderij draaiende te houden.

VERA: (*omarmt Flip*) Dat is lief van je broertje.
 PASTOOR: (*onzichtbaar*) Volluk?
 KLAAS: Kom verder.
 PASTOOR: (*komt op*) Goedendag.
 JOZIEN: Komt u zitten, meneer de pastoor.
 PASTOOR: (*droog*) Aha. Ik zie dat uw moeder er niet is.
 JOZIEN: (*lachend*) Nee, u kunt hier veilig zitten.
 PASTOOR: Ze schaamde zich zo. Ik heb haar na een dienst maar aangesproken en gezegd dat alles weer vergeven en vergeten was.

FLIP: Ze kon wel door de grond zakken toen ze zich alles weer herinnerde.

(*stilte*)
 KLAAS: Wat brengt u hier eerwaarde?
 PASTOOR: Ik kom voor deze jongeman hier. (*wijst naar Flip*)
 VERA: Wat heb jij uitgespookt?
 FLIP: Niets dat ik weet.
 PASTOOR: Ik ben op zoek naar een misdienaar. (*kijkt naar Flip*) En nou dacht ik...
 FLIP: Dat ik misschien wel interesse zou hebben!?
 PASTOOR: Inderdaad.
 KLAAS: Wat een eer. Wist u, eerwaarde, dat onze Flip misschien priester wordt?
 PASTOOR: (*verbaast*) Priester?

KLAAS: Ja. Hij vertelde net dat hij door wil leren.

FLIP: Ho ho. Ik heb gezegd dat ik door wilde leren. Mijn vader maakt er priester van.

KLAAS: (*peinzend*) Een priester in de familie.

PASTOOR: Je wilt geen priester worden?

FLIP: Ik weet het nog niet. Ik houd alles eerst maar open.

PASTOOR: Je neemt de boerderij niet over van je vader?

KLAAS: Nee. Dat gaat deze dame doen (*wijst naar Vera*)

PASTOOR: (*verbaast*) Een vrouw die de boerderij overneemt?

KLAAS: (*trots*) Maar zij staat haar mannetje.

(*stilte*)

PASTOOR: (*tegen Flip*) Maar... lijkt het je wat, misdienaar?

FLIP: (*kijkt naar zijn moeder*) Tja...

JOZIEN: Dat soort dingen moet je zelf beslissen.

FLIP: Ik vindt het wel leuk om op die manier meer te weten te komen over de dienst en de liturgie.

KLAAS: Kun je al een beetje kijken wat het priesterschap inhoudt.

JOZIEN: Zit die jongen niet zo op z'n nek. Laat hem lekker zelf kiezen wat hij wil worden!

PASTOOR: Het lijkt je wel wat?

FLIP: Ja. Lijkt me leuk.

PASTOOR: We kunnen telkens minder misdienaren krijgen. De mens keert zich steeds meer van God af. In de grote steden als Amsterdam... (*schudt zijn hoofd*)

KLAAS: Ja. Ik heb er het een en ander over gelezen. Jongeren gaan steeds minder naar de kerk en worden steeds brutaler.

PASTOOR: Ze scheuren door de stad met hun brommertjes en vetkuiven. Ze houden zich aan God nog gebod.

KLAAS: Ja. Waar gaat het heen. Nu ook dat gedoe met Cuba.

PASTOOR: Wij mensen denken het zonder God te kunnen maar zie toch hoe de wereld achteruit gaat... De kerken worden steeds leger.

JOZIEN: Misschien moet de kerk eens wat nieuws bedenken...? Iets wat de mensen meer aanspreekt.

PASTOOR: Hoe bedoelt u?

JOZIEN: Nou misschien vinden de mensen de kerkdienst wel saai, of stijfjes.

KLAAS: Jozien!

JOZIEN: De maatschappij veranderd, misschien moet de kerk mee veranderen...!?

PASTOOR: Misschien hebt u gelijk. (*staat op*) We hebben in ieder geval veel om voor te bidden in deze wereld.

KLAAS: Inderdaad.

JOZIEN: Dat zullen we ook zeker doen.

PASTOOR: Bedankt voor uw tijd. Flip, als je morgen even langs komt dan regelen we nog even een aantal dingen.

FLIP: Is goed.

PASTOOR: Tot ziens.

KLAAS: Wij lopen nog even mee. (slaat Flip op zijn schouder) Zo, priester dus!

FLIP: (tegelijk met Jozien, bozig) Pap! (*pastoor, Klaas, Jozien en Flip gaan af*)

VERA: (*staat op, blij*) Ik de boerderij! Wow! (*gaat ook af*)

GIJS: (*komt op met Bartels, heeft briefje en een bos wilde bloemen in zijn hand*) Kan u het nog een keer uitleggen?

BARTELS: Luister goed zoon. Flip is een studiebol, die neemt nooit deze boerderij over. Vera is een vrouw, die kan dit nooit alleen draaiende houden. Wat ze zoeken is

een boerenzoon die kan trouwen met Vera en die dan uiteindelijk de boerderij overneemt.

GIJS: Ik snap het.

BARTELS: Het meest ideaal zou een boerenzoon zijn die hier al een tijd werkt, de boerderij kent en vrijgezel is.

GIJS: (*dommig*) Tja, maar waar vind je zo iemand.

BARTELS: (*boos*) Uilskuiken, dat ben jij!

GIJS: O, ja. Was ik vergeten.

BARTELS: Kijk Gijs. In de wereld is het geven en nemen. Wij verkopen de lammetjes voor een vriendenprijsje aan hun. Er komt een moment dat hun weer iets voor ons doen. Die tijd is nu gekomen. Eigenlijk kun je de lammetjes van ons als een soort bruidschat zien. (*denkt na*) Goed. We nemen het nog een keer door. Jij hebt Vera gevraagd of ze met je wil trouwen.

GIJS: Maar ze wilde een romantische man.

BARTELS: Precies.

GIJS: Iemand die gedichten schrijft en bloemen meeneemt.

BARTELS: Dus heb jij...

GIJS: (*houd het papier omhoog, triomfantelijk*) ...Een gedicht gemaakt!

BARTELS: Laat eens horen!

GIJS: (*legt de bloemen op een stoel, schraapt zijn keel*) Goed. Komt ie! Vera, je bent de mooiste van het land
Je maakt hier het huis netjes aan kant

BARTELS: (*trots*) Klinkt goed!

GIJS: Ik zou mijn leven met je willen delen
Omdat je mijn hart hebt weten te stelen (*Bartels knikt trots*)
Alles aan jou is zo mooi
Je blonde haren lijken net als hooi (*Bartels kijkt verbaast op*)
Ook je geur is uniek
Het ruikt als die schimmelkaas Petit Besique
Naar jou lichaam verlang ik hevig
Je dikke billen, ferm en stevig
Als je in mijn ogen kijkt weet ik dat je liefde kent
Jouw ogen zien er uit alsof je verdronken bent... (*kijkt verwachtingsvol naar zijn vader, die is sprakeloos*)

(*stilte*)

GIJS: (*trots*) Wat vindt u?

BARTELS: (*denkt na*) Als we een kans willen maken moeten we onder geen beding dit gedicht aan Vera laten lezen!

GIJS: (*verbaast*) Hoezo!?

BARTELS: He begint goed... Maar daarna... Je haar is als hooi!?

GIJS: Ja! Het kriebelt zo lekker.

BARTELS: Ik denk dat Vera het niet als compliment beschouwd! En dan zeg je dat ze naar schimmelkaas ruikt...

GIJS: Ja. Naar Petit Besique. Mijn lievelingskaas!

BATELS: (*schud zijn hoofd*) Ik wil het niet eens hebben over de zin dat je Vera's billen dik, ferm en stevig zijn. Ik ken vrouwen wel zo goed dat je het nooit over hun achterwerk moet hebben. Je zegt altijd het verkeerde. (*wacht even*) Maar wat had je nu als laatste regel?

GIJS: (*trots*) Je ogen zien er uit alsof je verdronken bent! Heb ik eens gelezen in een romantisch verhaal. Ik dacht, kan ik wel even lenen voor mijn gedicht.

BARTEL: *(zucht)* Hopeloos. Weet je zeker dat ze niet bedoelen: Ik verdrink in je ogen!?

GIJS: *(denkt geschrokken na)* Nu u het zegt. Dat zou best wel eens kunnen. Ik weet het niet meer.

BARTELS: *(vermoeit)* Geef het gedicht eens. *(Gijs geeft het gedicht)* Laten wij het gedicht maar vergeten. *(verscheurt het gedicht)* Hou het maar bij de bloemen. *(gaat zitten op de stoel met de bloemen)*

GIJS: *(schrikt)* Kijk uit! De bloemen. *(trekt aan de bloemen als Bartels er al op zit, hierdoor gaat de bos stuk en vallen de bloemen er af)* *(teleurgesteld)* Kijk nou... *(houd een verlept bosje bloemen omhoog)*

VERA: *(komt op)* He, jullie hier?

GIJS: *(houd snel het bosje bloemen achter zijn rug)* Hallo... Vera.

BARTELS: *(ineens)* Euh... Ik moet gaan. *(gaat snel af)*

GIJS: *(denkt even)* Euh. Vera. Ik heb nagedacht over wat je net zei. Over dat romantische doen... Je hebt gelijk. Je verdient iemand die iets romantisch voor jou doet. Daarom heb ik een bos bloemen voor jou. *(haalt de verlepte bloemen achter zijn rug vandaan)* Alsjeblieft!

VERA: *(verbaast over de verlepte bloemen)* Zo. Dat ziet er... *(zoekt naar woorden)* euh... bijzonder uit. *(neemt de bloemen aan)*

GIJS: Wil je nu?

VERA: *(verbaast)* Wat... Trouwen?

GIJS: Ja. Ik heb toch romantisch gedaan. Mijn vader dacht dat je nu wel wilde.

VERA: *(bozig)* Het spijt me, maar zo werkt het niet Gijs!

GIJS: *(verontwaardigt)* Maar ik heb romantisch gedaan!

VERA: En dat betekent dat ik met je moet trouwen!?

GIJS: Nee, natuurlijk niet. Niet alleen omdat ik romantisch heb gedaan. Ook de bruidsschat natuurlijk.

VERA: Bruidsschat?

GIJS: Ja, de lammetjes die jullie van ons krijgen.

VERA: Bruidsschat? In het middenoosten betaalt de ene familie de andere met kamelen en dan moeten ze met elkaar trouwen. Bedoel je dat met bruidsschat!?

GIJS: Ja! Maar omdat wij geen kamelen hebben, hebben we lammetjes gedaan.

VERA: *(boos)* We zijn hier niet in het middenoosten Gijs! Hier bepaal ik zelf met wie ik trouw en laat ik voor eens en altijd duidelijk zijn: Ik zal niet met jou trouwen. Nu niet! Nooit niet! *(legt de bloemen neer en loopt boos af)*

GIJS: *(blijft verbaast achter)* Je vergeet je bloemen! *(zucht)* Vrouwen! *(gaat af)*

KLAAS: *(komt op, opgetogen)* Het gaat goed met ons. De overname van de boerderij is geregeld. Mijn zoon wordt misdienaar en misschien wel priester! Ik heb niks te klagen. *(gaat zitten)* Alles komt altijd op zijn pootjes terecht. *(peinzend)* Mijn dochter op de boerderij. Zij neemt ons erf over...

VERA: *(komt op)* Waar zijn mam en Flip?

KLAAS: Even wat inkopen doen.

VERA: O. *(wil weg gaan)*

KLAAS: Vera. Wat ben ik blij dat jij de boerderij overneemt.

VERA: Ik ben ook heel blij. Maar ik sprak Gijs net en...

KLAAS: *(valt haar in de rede)* Laat Gijs even voor wat het is. Dit is een gezinsmoment. We hebben besloten wie de boerderij overneemt: JIJ!

VERA: Dit is wat ik graag wilde, maar ik wist ook dat de boerderij altijd van vader op zoon over ging. Dat was de regel.

KLAAS: Regels zijn er om gebroken te worden! *(omhelst Vera)* Ik ben zo blij. *(kijkt Vera aan)* Mijn dochter... Mijn dochter neemt ons erf over.

VERA: Ja.
(*stilte*)

KLAAS: (*beetje emotioneel*) Weet je Vera... Ik heb je altijd als **mijn** dochter beschouwd.

VERA: (*verbaast*) Wat doet u raar... Ik ben toch...

KLAAS: (*geschrokken, onderbreekt Vera*) Sorry. Ik had dit niet moeten zeggen. Vergeet dit maar. Vergeet wat ik je gezegd heb. (*gaat geschrokken af, Vera blijft verbaasd achter*)

-- DOEK --

Scène 4   21 juli 1969

In deze scène krijgt Vera te horen wie haar vader is.

Scène 5 16 augustus 1977

Decor: Woonkeuken

Rollen:

Jozien: Is vijftig jaar en woont nu achter de boerderij. Heeft een brief gestuurd naar het Canadese consulaat voor inlichtingen over Colin.

Klaas: Is in de vijftig en werkt nog wat op de boerderij. Vindt de brief van het Canadese consulaat.

Vera: Is tweeëndertig jaar en heeft vier kinderen, Diena (12), Kartel (8) Leo (7) en Maarten (5)

Gerard: Man van Vera, vierendertig jaar. Werkt samen met Gijs op de boerderij.

Gijs: Werkt nog steeds als knecht op de boerderij. Heeft nog steeds geen vrouw.

Pastoor: Komt op bezoek voor Klazien.

Klazien: Haar man is overleden en het oud worden drukt zwaar op haar.

(Klaas leest de krant)

KLAZIEN: *(komt op)* Hallo Klaas.

KLAAS: Dag mam. *(geeft een kus)* Hoe is het?

KLAZIEN: *(gaat zitten met een zucht)* Ik mag niet klagen. Maar dat zou ik dolgraag eens willen doen.

KLAAS: *(legt de krant weg en pakt Klaziens hand)* Klaag maar raak.

KLAZIEN: Ach jongen. Alles gaat zo moeilijk op deze leeftijd. Mijn handen willen bijna niks meer met de reuma. Vroeger kon ik alles. Ik tilde schapen op, deed de was, sjouwde met hooibalen. *(mistroostig)* En nu? Nu heb ik hulp nodig om mijn steunkousen aan te trekken. Ik ben oud, mijn lichaam wil niet meer. Nuttige dingen kan ik niet meer doen.

KLAAS: U hebt altijd hard gewerkt. Nu is het onze tijd om te werken. U mag uitrusten.

KLAZIEN: *(verdrietig)* Ik zou zo graag hierboven willen uitrusten. In de hemel, naast je vader. *(wacht even)* Ik mis hem ieder uur van de dag.

KLAAS: Ik weet het mam.

KLAZIEN: Ik ben moe Klaas. Ik ben moe.

KLAAS: *(slaat arm om Klazien heen en ze zitten samen stil voor zich uit te staren)*
(stilte)

KLAZIEN: Het is niet makkelijk om meer dan veertig jaar met iemand te leven en dan ineens alleen verder te gaan. Het is meer dan een half jaar geleden maar het went niet. *(wacht even)* Ik ben bang dat het nooit zal wennen.

(stilte)

KLAAS: Ik weet niet goed wat ik moet zeggen moeder. Ik wilde dat ik u kon helpen.

KLAZIEN: *(glimlacht naar Klaas)* Dat weet ik Klaas. Je hoeft ook niks te doen. Ik ben al lang blij dat ik even mijn verhaal bij je kwijt kan.

KLAAS: Moet Jozien vanochtend nog even langskomen voor het stofzuigen?

KLAZIEN: Nee. De pastoor komt langs. Hij komt om de week langs. Ik kan bij hem altijd mijn verhaal kwijt.

KLAAS: Dat is fijn, mam.

KLAZIEN: De pastoor is een wijze man. Hij praat met me en leest daarna in de bijbel. Hij zoekt altijd een stukje waar ik troost uit kan putten.

(stilte)

KLAZIEN: Nog wat van Flip gehoord?

KLAAS: Ja. Hij heeft nu een flatje gevonden in New York.

KLAZIEN: Dat is ook wat. Zo ver weg in Amerika.

KLAAS: Tja, Flip wil wat van de wereld zien. Toen hij die baan aangeboden kreeg hoefde hij geen seconde bedenktijd. Hij had direct zijn koffer gepakt.

KLAZIEN: Fijn voor hem.

KLAAS: Hij heeft het daar echt naar zijn zin.

GIJS: *(komt op)* Hallo.

KLAAS: Dag Gijs.

GIJS: *(tegen Klazien)* Goed dat ik u zie! U had gelijk! Ik ben de ware tegengekomen.

KLAZIEN: Ja? Zie je nu wel.

GIJS: We hebben nu vier weken verkering!

KLAAS: Heel goed Gijs.

KLAZIEN: En je vader hoefde er geen lammetjes voor te betalen?

GIJS: *(lachend)* Nee! Deze keer heb ik het helemaal zelf gedaan.

KLAAS: Heel goed Gijs.

PASTOOR: *(buiten beeld)* Volluk!

KLAZIEN: Dat zal de pastoor zijn.

KLAAS: Kom verder!

PASTOOR: Goedemorgen.

KLAAS: Goede morgen eerwaarde.

PASTOOR: *(tegen Klazien)* Ik kom voor deze dame.

KLAAS: We verwachtten u al.

KLAZIEN: *(staat op)* Zullen we dan maar.

PASTOOR: Mij best. Dag. *(gaat met Klazien af)*

KLAAS: Zo Gijs, druk?

GIJS: Even de beesten gevoerd. Nu is het wel tijd voor koffie.

KLAAS: Ga zitten. Ik ga de post halen. *(gaat af)*

GIJS: *(gaat zitten)* Zo, even de benen laten rusten.

GERARD: *(komt op)* Hallo Gijs.

GIJS: Hallo Gerard.

GERARD: Weet jij wat voor dag het is vandaag?

GIJS: *(denkt na)* Euh... 16 Augustus.

GERARD: Klopt. De dag dat een legende de wereld verliet!

GIJS: Wat bedoel je?

GERARD: Elvis Presley is dood...

GIJS: Nou en?

GERARD: Nou en!? Hij was een legende! Je kan me niet wijsmaken dat je niet van zijn muziek hield.

GIJS: O. Waa het een muzikant...? Euh... een vioolspeler?

GERARD: *(kijkt Gijs verbaasd aan)* Viool? Ik heb het over Elvis. King of Rock 'n Roll! *(doet wat heupbewegingen)* Elvis de pelvis.

GIJS: Nooit van gehoord.

GERARD: Je hebt wat gemist. *(gaat zitten)* Maar goed. Hij is er niet meer. De goeden gaan het eerst zeggen ze wel.

VERA: *(komt op)* Ik ga de kinderen straks ophalen.

GERARD: Heb je nog met de notaris gebeld?
 VERA: Ja.
 GERARD: En?
 VERA: In de acte waarin staat dat de boerderij over gaat staat niks over onze opvolging.
 GIJS: Opvolging? Zijn jullie aan het kijken wie de boerderij over kan nemen?
 GERARD: We zijn alleen nog maar aan het informeren.
 VERA: We willen straks niet voor verrassingen komen staan.
 GERARD: Ik moet wel zeggen dat het er op lijkt dat het boerenbestaan steeds meer onder druk komt te staan. De kosten worden hoger en de subsidie lager.
 GIJS: Ja. In Amerika staan velden vol met graan. Ze halen het liever uit Amerika dan uit ons land.
 GERARD: In Nederland moeten we ook aan schaalvergroting doen. Grotere boerderijen maken lagere kosten.
 GIJS: Dan moet je ook grotere melkquota's hebben, en die zijn duur.
 VERA: Tja, dan moet je van de bank lenen. Als het dan niet goed gaat verkopen ze alles. Inboedel, de beesten en zelfs de boerderij.
 GERARD: Zoals het nu gaat hebben we nog niet te klagen. We kunnen ons hoofd wel boven water houden. Maar over tien jaar moeten we toch echt iets anders bedacht hebben.
 VERA: Ik ga de kinderen ophalen.
 GERARD: Zullen wij weer aan het werk Gijs?
 GIJS: Laten we dat doen. *(allen gaan af)*
(toneel leeg)
 KLAAS: *(komt op met post in zijn hand en loopt de post door)* Rekeningen. Rekening. Voor Vera en Gerard. Rekening. Hé... Wat is dit. *(houd een brief omhoog)* Canadees consulaat? *(maakt het open)* Het zal mij benieuwen *(leest voor)* Geachte meneer/mevrouw,
 Naar aanleiding van uw brief van 7 juni jongstleden delen wij u mee dat wij het adres hebben kunnen achterhalen van de door u gezochte persoon. Het gaat om Colin Gubbens, geboren 4 april 1924 te Montreal. Colin Gubbens is thans woonachtig te Ottawa, Memorialstreet 41. Wij hopen dat wij u zo voldoende geïnformeerd hebben. Hoogachtend, vice consul van het Canadese consulaat, William Jankins. *(Klaas laat verslagen de brief zakken en zakt op een stoel)* Jozien zoekt contact.... Contact met de biologische vader van Vera...
 JOZIEN: *(komt op)* Zijn de anderen weg? *(ziet Klaas)* Wat is er met jou aan de hand?
 KLAAS: *(aangeslagen)* Waarom?
 JOZIEN: Waarom wat?
 KLAAS: *(gooit de brief op tafel)* Waarom zoek je contact met die Colin.
 JOZIEN: Hoe kom jij daar aan... *(pakt de brief)*
 KLAAS: *(bitter)* Of had het geheim moeten blijven voor mij?
 JOZIEN: Nee, natuurlijk niet.
 KLAAS: Waarom wist ik er dan niks van?
 JOZIEN: *(wacht even)* Ik wilde je niet kwetsen.
 KLAAS: Dat is dan maar matig gelukt.
(stilte)
 KLAAS: Waarom zoek je contact! We hebben het toch goed zo?
(stilte)
 KLAAS: Mis je hem nog? Is dat het?

JOZIEN: *(fel)* Nee! Maar de helft van Vera komt van een man die ze niet kent. Haar ogen, haar neus, haar karakter... Het is allemaal gevormd mede door die Colin. Of we dat nu willen of niet. Ik wilde gewoon dat Vera de mogelijkheid heeft haar vader te ontmoeten.

KLAAS: En als ze dat niet wil.

JOZIEN: Dan doet ze dat niet. Maar ik wil dat ze de mogelijkheid heeft. Het is Vera's keuze.

(stilte)

KLAAS: Denk je nog wel eens aan hem?

JOZIEN: Soms.

KLAAS: Hoe dan?

JOZIEN: Gewoon. Wat er van hem geworden is.

KLAAS: Zou je hem willen ontmoeten?

JOZIEN: *(bozig)* Waarom vraag je dit allemaal!?

KLAAS: *(onzeker, boos)* Omdat het al jaren aan mij vreet. Denkt ze nog aan hem? Mist ze hem? Als ze kon kiezen, zou ze dan bij me blijven of voor hem kiezen? Daarom! Daarom vraag ik je dit allemaal! Ik weet dat ik zo niet moet denken. Maar wat als jij nog steeds iets voor hem voelt? Ik wil het weten!

JOZIEN: *(omarmt Klaas)* Je hoeft niet bang te zijn. Er is er maar een waar ik van houd en dat ben jij. Jij bent mijn man. Ik ben jouw vrouw. Wij horen bij elkaar en daar komt niemand tussen.

KLAAS: Meen je dat?

JOZIEN: Dat meen ik. Wat ik voor jou voel, dat kan niemand veranderen. Geen Colin, geen Gijs. *(Klaas schiet in de lach)* *(plagend)* En zelfs de pastoor niet!

KLAAS: *(opgelucht lachend)* Zelfs de pastoor niet!? Dan moet het wel goed zitten.

JOZIEN: Klaas, jij bent de man waarmee ik oud wil worden.

KLAAS: Dan gaan we dat gewoon doen. *(gaan af)*

-- DOEK --

Scène 6 25 december 1988

Decor: Woonkeuken

Rollen:

Jozien: Is eenenzestig jaar en leeft wat meer op de achtergrond

Klaas: Is drieënzestig jaar en doet nog wat kleine klusjes op de boerderij.

Vera: is drieënveertig jaar. Moeder van vier kinderen met aanhang. Probeert een kerstmaal te organiseren.

Gerard: Is vijfenveertig jaar.

Diena: Oudste dochter (23). Probeert moeder waar kan te helpen.

Joop: Vriend van Diena.

Kartel: Is negentien jaar. Werkt hard op de boerderij, maar doet het eigenlijk voor het geld.

Trijntje: Vriendin van Kartel, achttien jaar.

Leo: Een goedgezonden jongen (18) die onder de plak zit bij zijn vriendin Fenna.

Fenna: Fenna (de feeks) is ook achttien jaar oud. Vindt dat ze altijd te kort komt en wil altijd meer.

Maarten: Is hier een zestienjarige puber. Een flapuit die lekker zijn eigen gang gaat.

Pastoor: Blij dat hij is uitgenodigd om bij het gezin het kerstfeest te vieren.

(Op het toneel staat een lange tafel, Vera is druk aan het werk)

DIENA: *(komt op met een tafelkleed)* Zal ik het tafelkleed op tafel doen?

VERA: Doe dat Diena, wil je me daarna helpen in de keuken?

DIENA: Natuurlijk. Waar zijn de anderen eigenlijk?

VERA: Die zijn in de voorkamer aan het kletsen.

DIENA: *(doet het tafelkleed over de tafel)* Moet ik ze roepen?

VERA: Doe maar. Wij hoeven ook niet alles in ons eentje te doen. *(Diena gaat af)*
(zucht) Is het eerste kerstdag en ik zit te ploeteren. Ik merk nog weinig van de feestdag. Straks bij het kerstmaal zal het allemaal wel gezellig worden.

GERARD: *(komt op)* Kan ik ergens mee helpen?

VERA: Wil jij tegen mijn ouders zeggen dat we over twintig minuten kunnen eten?

GERARD: *(loopt op Vera af en pakt haar beet)* Zeg, geniet jij wel van deze Kerst, of ben je te druk voor ons aan het zorgen?

VERA: *(zuchtend)* Nou, het voelt nog niet als een feestdag. Maar als het eten klaar is dan ga ik op een stoel zitten en kom ik er niet meer van af.

GERARD: De kinderen kunnen mooi de afwas doen.

MAARTEN: *(komt op)* Wat kan ik voor u doen, mam?

VERA: *(denkt na)* Wil je wat stoelen halen van boven?
 MAARTEN: Okidoki. *(gaat af)*
 GERARD: Ik ga je ouders vertellen dat ze over twintig minuten kunnen komen. *(gaat af)*
 VERA: *(denkt na)* O, ik moet het nu wel in de oven zetten. *(gaat af)*
 DIENA: *(komt op met Fenna en Trijntje)* O. Mam is al weer weg.
 FENNA: Wat moeten we doen?
 DIENA: Ik weet niet precies wat er moet gebeuren maar in ieder geval moet de tafel gedekt worden.
 TRIJNTJE: Waar staan de borden?
 FENNA: En waar is het bestek?
 DIENA: *(wijst)* Borden staan daar, en het bestek ligt daar.
(Trijntje en Fenna gaan tafeldekken, Diana doet wat klusjes. Onderwijl praten ze met elkaar)
 TRIJNTJE: Komt Joop ook?
 DIENA: Ja. Hij kan elk moment komen.
 FENNA: Hoe lang hebben jullie nu verkering?
 DIENA: Twee jaar en drie maand.
 TRIJNTJE: En... trouwplannen?
 DIENA: We hebben het er wel eens over, maar niks concreet. Meer in de zin van: Als we trouwen wil ik wel... We hebben nog geen termijn in ons hoofd. Hoe lang hebben jullie nu precies verkering met mijn broers?
 TRIJNTJE: Kartel en ik hebben nu bijna anderhalf jaar verkering.
 FENNA: Leo en ik hebben nu drie maand verkering.
 DIENA: *(verbaast)* Ik had veel langer gedacht. Het lijkt alsof je hier al tijden bent.
 FENNA: Ik voel me hier ook op me gemak.
 DIENA: Nou, fijn.
 TRIJNTJE: Waar blijven die mannen?
 FENNA: Zeker nog aan het kletsen.
 DIENA: Ik moet ook eerlijk bekennen dat ik veel huishoudelijk werk liever niet aan mannen over laat. Ze bakken er niks van. Huishouden is echt vrouwen werk.
 FENNA: *(fel)* Vrouwenwerk!? We zijn niet in de middeleeuwen. Hebben de Dolle Mina's dan alles voor niks gedaan?
 TRIJNTJE: Dolle Mina? Bedoel je die koe van Bartels?
 FENNA: Nee! De Dolle Mina's: de feministen. Ze hebben gezorgd dat vrouwen gelijk aan mannen worden gezien. Er is geen vrouwenwerk en er is ook geen mannen werk. Man en vrouw zijn gelijk. Als wij als vrouwen nu gaan zeggen dat het huishouden vrouwenwerk is... Dan worden we nooit als gelijke gezien.
 TRIJNTJE: Maar we zijn toch niet gelijk. Ik bedoel, de man is niet beter dan de vrouw, maar er zijn wel degelijk verschillen.
 DIENA: Dat is waar. Bepaalde dingen kunnen mannen beter dan vrouwen, en andersom.
 FENNA: Onzin. Dingen die mannen kunnen, kunnen vrouwen ook. Ik denk zelfs dat vrouwen eerder beter zijn dan mannen dan andersom.
 DIENA: Meen je dat?
 FENNA: Ja. Als ik kijk naar Leo en mijzelf... Ik moet alles oplossen en regelen. Zonder mij was Leo nergens.
 TRIJNTJE: Jij moet alles oplossen?
 FENNA: Alles!
 DIENA: Leo draagt toch ook wel oplossingen aan!?
 FENNA: Dat wel. Maar die vindt ik niet goed!

TRIJNTJE: Toch denk ik dat mannen in sommige dingen goed zijn en vrouwen in andere dingen. Neem nu kinderen. Vrouwen hebben daar veel meer gevoel voor.
 DIENA: Helemaal mee eens.
 FENNA: Wat een kul. Mannen kunnen net zo goed voor kinderen zorgen als vrouwen maar ze hebben er geen zin in. Ze gebruiken het als smoes dat vrouwen zo goed voor kinderen kunnen zorgen. Het resultaat is dat de vrouw vast zit aan haar huis en kind terwijl de man carrière maakt!
 TRIJNTJE: Nou, ik zit er niet zo mee. Het lijkt mij heerlijk om voor de kinderen te zorgen.
 DIENA: Mij ook. Maar als je op een boerderij werkt als vrouw moet je toch ook daar in meehelpen. Dus je bent nooit alleen huisvrouw op een boerderij.
 FENNA: Wil je boerin worden?
 DIENA: Het heeft wel wat. Maar het wordt telkens moeilijker om vol te houden. Een campingboerderij lijkt mij wel wat op zich.
 KARTEL: *(komt op)* Zo, de vrouwen hebben hun plek al gevonden?
 FENNA: Hoe bedoel je?
 KARTEL: Vrouwen hebben één recht. Weet jij welke?
 FENNA: *(denkt na)* Het baas in eigen buik principe, denk ik.
 KARTEL: *(plagend)* Nee, vrouwen hebben één recht: het aanrecht.
 FENNA: *(boos)* Belachelijk!
 TRIJNTJE: Niet zo klieren Kartel.
 KARTEL: *(omhelst Trijntje)* Sorry schat. *(geeft haar een kus)* Kan ik wat doen.
 DIENA: Haal Leo maar even op. Kunnen jullie de handen uit de mouwen steken.
 KARTEL: Die komt er zo aan.
 VERA: *(komt op)* Mooi, de tafel is al gedekt. Bedankt meiden.
 KARTEL: Mam, wat kan ik doen?
 VERA: *(denkt na)* Euh... haal maar wat kaarsen uit de woonkamer voor op tafel.
 KARTEL: Goed. *(gaat af)*
 MAARTEN: *(komt op met stoel)* Mam! Waar zal ik deze neer zetten?
 VERA: *(druk)* Euh... Zet ze eerst maar hier neer Maarten.
 MAARTEN: Oke. *(zet stoel neer)* En nu de andere. *(gaat af)*
 VERA: *(tegen de dames)* Zouden jullie op het eten willen letten. *(bedenkt zich dan ineens)* O, de salade. Ik zou nog een salade maken, helemaal vergeten. *(balend)* Nou, dat wordt een kerstmaal zonder salade dus.
 DIENA: Dat kan toch nog wel.
 VERA: We kunnen over tien minuten eten! Dat red ik nooit.
 TRIJNTJE: Wij kunnen toch wel even snel een salade maken met z'n drieën.
 FENNA: Natuurlijk. Wij vrouwen regelen dat wel. *(gaan alle drie af)*
 VERA: Bedankt meiden. *(kijkt om zich heen)* Wat nu? Wat moet er nog gebeuren.
 GERARD: *(komt op)* Nou je raad het nooit.
 VERA: Ik heb geen tijd voor spelletjes Gerard. Ik probeer een kerstdiner voor tien personen te regelen en mijn hoofd ontploft bijna. Ik probeer er met alle macht een gezellig feest van te maken maar heb het idee dat ik de enige ben.
 GERARD: Toch moet je even luisteren. We hebben een elfde gast.
 VERA: *(geïrriteerd)* Haha. Grappig hoor.
 GERARD: Ik meen het!
 VERA: Nou, wees eens duidelijk.
 GERARD: Jouw vader en moeder hebben de pastoor uitgenodigd... voor het kerstdiner.
 VERA: *(verontwaardigt)* Wat!?
 GERARD: Ja, het schijnt een traditie te zijn dat de pastoor elk jaar door een gezin wordt uitgenodigd voor het kerstdiner.

VERA: Waarom hoor ik dat pas nu?
 GERARD: Het schijnt dat je ouders het waren vergeten dat zij aan de beurt waren. Maar de pastoor heeft hen er fijntjes aan herinnerd.
 VERA: Mooi is dat. (*Klaas komt op*) Klopt het pap... Komt de pastoor ook?
 KLAAS: (*schuchter*) Ja.
 VERA: Waarom hoor ik dat nu pas!?
 KLAAS: Wij waren het vergeten... Sorry.
 VERA: (*sarcastisch*) Nou leuk. Gezellig een vreemde eet mee.
 KLAAS: De pastoor is geen vreemde!
 VERA: (*boos*) Het is ook geen familielid!
 GERARD: Laten we het gezellig houden. We kunnen de pastoor ook niet weg sturen. Kerst is een tijd dat iedereen welkom is. We moeten roeien met de riemen die we hebben. De pastoor eet mee en we maken er een gezellig kerstmaal van. Wat moet er nog gebeuren?
 VERA: (*denkt na*) De meiden doen het eten en de salade, Kartel haalt kaarsen, tafel is gedekt. Maarten haalt de stoelen. (*ineens*) O. Er moet natuurlijk een stoel bij en een bord bij!
 KLAAS: Dat regel ik wel even. (*gaat af*)
 GERARD: Nou, even rustig zitten, Vera. Het komt wel goed.
 VERA: Ik hoop dat het een beetje gezellig wordt. Ik wil ook geen rare indruk maken op de pastoor.
 GERARD: Dat zal wel goed komen. Ik denk trouwens dat de pastoor wel het een en ander gewend is. (*lachend*) Eerst heeft hij je vader naakt gezien en daarna werd hij versierd door je schoonmoeder...
 JOZIEN: (*komt op met de pastoor*) Hallo.
 VERA: (*gemaakt blij*) Hallo. Dag meneer de pastoor.
 PASTOOR: Dag. Bedankt dat ik het kerstfeest met jullie mee mag eten.
 VERA: Maar natuurlijk. Hoe meer zielen hoe meer vreugd.
 LEO: (*komt op*) Hallo.
 GERARD: Pastoor, dit is onze Leo. (*Leo geeft pastoor een hand*) De vriendin van Leo, Trijntje is er ook.
 PASTOOR: Aangenaam Leo.
 VERA: Leo, haal jij glazen en drinken uit de keuken? (*Leo gaat af*)
 KARTEL: (*komt op met kaarsen*) Zal ik de kaarsen op tafel zetten?
 VERA: Doe dat maar.
 GERARD: Dat is Kartel, onze oudste zoon. (*Kartel geeft de pastoor een hand*)
 PASTOOR: Hallo Kartel.
 VERA: Steek de kaarsen maar vast aan Kartel.
 GERARD: Gaat u maar vast zitten meneer de pastoor. (*pastoor gaat zitten*)
 KLAAS: (*komt op met stoel, Maarten ook*) Zo, we hebben alle stoelen.
 MAARTEN: Hé, wie is die vent op mijn plek!?
 GERARD: (*beetje boos*) Die vent, Maarten, dat is de pastoor!
 MAARTEN: Wat doet man die hier?
 VERA: (*verontschuldigend*) Het spijt me eerwaarde, hij bedoelt het niet kwaad.
 MAARTEN: (*geïrriteerd*) Waar moet ik nu zitten dan? Ik ga niet staan!
 GERARD: Ga daar maar zitten. (*tegen de pastoor*) Dit is Maarten, onze jongste. De regels van de etiquette zijn nog niet helemaal tot hem doorgedrongen zoals u ziet.
 PASTOOR: (*glimlachend*) Hij heeft nog alle tijd. (*Klaas en Jozien gaan zitten*)
 LEO: (*komt op met flessen en glazen*) Wat wilt u drinken pastoor.
 PASTOOR: Een rode wijn graag. (*Leo schenkt iedereen drinken in*)

DIENA: *(komt op)* Zullen wij het eten brengen?

VERA: Is alles klaar?

DIENA: Ja.

VERA: Mooi. Breng maar binnen dan. *(Diena gaat af)*

GERARD: *(tevreden)* Het loopt op rolletjes.

JOZIEN: Kan ik nog ergens mee helpen.

VERA: Nee, mam. Blijf lekker zitten.
(Diena, Trijntje en Fenna brengen schalen en pannen binnen)

MAARTEN: He he, eindelijk. Ik sterf van de honger.

PASTOOR: Honger? Dat heb jij nooit gekend mijn jongen. Trek, misschien. Maar honger hadden we in de oorlog.

MAARTEN: Wat een gezeur. In de oorlog hadden jullie toch bloembollen!

KLAAS: Maarten! *(Maarten gaat demonstratief met zijn armen over elkaar zitten)*
(iedereen gaat zitten)

VERA: *(blij)* Volgens mij staat alles op tafel en kunnen we beginnen.

LEO: Joop is er nog niet.

GERARD: Wanneer zou die komen dan.

DIENA: Hij kan elk moment binnen komen.

MAARTEN: Zullen wij vast beginnen. Ik heb... *(kijkt naar de pastoor)* reuze trek!

VERA: Maarten, even rustig nu. Laten we het gezellig houden. *(Maarten zit te mokken)*

JOOP: *(komt op)* Sorry dat ik zo laat ben.

PASTOOR: Hoe later op de avond, hoe schoner het volk.

KARTEL: *(plagend)* En Joop is de uitzondering die de regel bevestigt.

GERARD: *(tegen de pastoor)* Pastoor, dit is Joop, de vriend van Diena. *(geven elkaar een hand)* De pastoor is onze gast vanavond.

KLAAS: Kom zitten, dan kunnen we beginnen.

JOOP: Goed. *(gaat naast Diena zitten)*

VERA: *(tik tegen haar glas)* Ik wil de maaltijd graag openen. *(Maarten zucht)* Ik ben er blij dat wij hier met z'n allen zijn. Vader en moeder, en natuurlijk in het bijzonder meneer de pastoor. Dit kerstmaal zijn er echter ook drie ander "gasten". Joop, Trijntje en Fenna, ik vind het erg leuk dat jullie steeds meer bij dit gezin zijn gaan horen en ik hoop dat ik jullie ooit als schoonzoon en schoondochters mag begroeten. Ik wens jullie allemaal een gezellige en smakelijke maaltijd toe, want dan heb ik dat ook. *(iedereen klapt)*

LEO: *(plagend)* Zeg Maarten. Waar is jou vriendin eigenlijk?

MAARTEN: *(stoer)* Welke?

JOOP: Hij heeft geen vriendin!

KARTEL: Nee, hij heeft een vriend!

GERARD: Jongens, kan het ook even gewoon!?

VERA: Zal ik maar opscheppen?

KLAAS: *(schraapt zijn keel)* Zouden we dit kerstmaal misschien kunnen beginnen met een stukje uit de bijbel? Het lijkt me raar om Christus geboorte te vieren zonder Gods woord. Misschien kan de pastoor een stukje lezen.

VERA: *(geschrokken)* Ja. Natuurlijk. Dat ik daar niet aan dacht.

MAARTEN: O, nee! We zouden toch gaan eten!?

GERARD: *(sussend)* Even een kort stukje om stil te staan bij de kerstgedachte.

VERA: Leo, pak jij de bijbel?

LEO: *(verbaast)* Hebben wij een bijbel dan?

VERA: *(wil een goede indruk op de pastoor maken)* Hahaha... Grappenmaker. Natuurlijk hebben wij een bijbel. *(duwt Leo richting de deur)*
 LEO: Waar dan?
 VERA: *(geschrokken)* Weet jij waar die nu ligt Gerard?
 GERARD: Ik dacht in het kastje in de bijkeuken!?
 DIENA: Dat kastje hebben we al een jaar niet mee!
 VERA: *(gemaakt nonchalant naar de pastoor toe)* We zijn even de bijbel kwijt.
 PASTOOR: *(droog)* Ik merk het.
 KLAAS: Moet ik de bijbel van ons vandaan halen?
 VERA: Nee. We hebben hem zo. Kijk jij in de bijkeuken Leo? Ik kijk even in de woonkamer. *(Leo en Vera gaan af)*
 KARTEL: En ondertussen wordt ons eten koud...
 TRIJNTJE: Doe niet zo flauw. Laten we gewoon even wachten.
(stilte)
 KARTEL: Wie weet er nog een mop?
 MAARTEN: Ik wel. Hoe weet je dat een man een kleintje heeft?
 GERARD: Stop maar. We gaan hier geen rare moppen vertellen aan het kerstmaal.
 MAARTEN: *(verontwaardigt)* Het is geen rare mop!
 KARTEL: Hoe weet je dat een man een kleintje heeft? Ik geef het op.
 MAARTEN: *(triomfantelijk)* Aan het kinderzitje op zijn fiets! *(pastoor schiet in de lach)*
 GERARD: Die viel inderdaad mee.
 VERA: *(komt met Leo op)* We hebben hem.
 LEO: *(geeft de bijbel aan de pastoor)* Alstublieft.
 PASTOOR: Ik zal een stukje lezen uit evangelie van Mattheüs. *(blaast stof van de bijbel)* Het stukje waarin de geboorte van onze Heere Jezus aangekondigd wordt. *(bladert in de bijbel)* Euh... Ik...
 GERARD: Is er iets...?
 PASTOOR: Dit is alleen het oude testament... Het kerstverhaal staat hier niet in.
 VERA: *(schaamt zich)* O. Dan heb ik de verkeerde gepakt. O wat stom. Waar kan die nu zijn... *(staat op)* Ik kijk even...
 KLAAS: *(gelaten, valt Vera in de rede)* Laat maar. Het eten wordt koud.
 JOZIEN: *(beschaamd)* We beginnen wel met het eten.
 PASTOOR: Ja. Laten we dat doen.
 MAARTEN: Eindelijk.
 VERA: *(vermoeid)* Schep allemaal maar op.
 FENNA: Het ruikt goed.
 GERARD: Een goede kok!
 VERA: Ik had goede hulp!
 KARTEL: Is er geen vlees?
 KLAAS: Het ruikt hier naar rook...
 VERA: Vlees...? Rook...!? *(ineens)* O, nee. De oven! *(rent af)*
 TRIJNTJE: Kan ik u wat opscheppen meneer de pastoor?
 PASTOOR: Graag.
(iedereen pakt wat te eten)
 VERA: *(komt op met schaal met zwart vlees, geïrriteerd, beschaamd)* Ik was het vlees vergeten. *(zet het op tafel)*
 JOZIEN: Geeft niks. We schrapen er wel wat van af.
 MAARTEN: Schrapen? Ik kan beter een beitel halen.
 VERA: Sorry van het vlees... Ik wilde...

GERARD: *(valt in de rede)* Nou, ik heb reuze trek. Laten we gezellig gaan eten. *(iedereen eet wat)*

VERA: Wacht het licht. *(staat op en doet het licht uit zodat alleen kaarsen nog aan staan)*

LEO: Moet dat nou?

GERARD: Ja, dat moet. En nou eten!

PASTOOR: Het smaakt mij goed.

KLAAS: Mij ook.

TRIJNTJE: Heerlijk.

LEO: Wie weet waar de zout staat?

FENNA: Ik had hem net maar nu zie ik hem niet meer.

KARTEL: *(geïrriteerd)* Ik zie helemaal niks.

KARTEL: Elke hap is een verrassing.

LEO: Dat scheelt, want dan zie je ook niet dat het verbrand is.

MAARTEN: Maar dat proef je wel.

VERA: *(zuchtend, vermoeid)* Jongens...
(iedereen eet is stilte)

GERARD: Volgens mij liet ik iets vallen. *(kijkt onder de tafel)*

VERA: Heb je het?

GERARD: Ik kan niks zien.

TRIJNTJE: Wie zit aan mijn been?

GERARD: Sorry, ik dacht dat ik de tafelpoot had.

LEO: Heeft iemand de zout al gevonden. Het smaakt mij niet zonder zout.

TRIJNTJE: Nee, ik heb geen zout gezien.

LEO: *(sarcastisch)* Nou, gezellig zo.

VERA: *(overspannen)* Goed! Goed! Maarten, doe het licht maar weer aan. Het is me wel duidelijk. Gezelligheid is niet aan jullie besteed.

MAARTEN: *(doet het licht aan)* En er was licht!

KLAAS: Wil je niet zo spotten, Maarten! *(Vera zit verslagen aan tafel)*

GERARD: *(tikt tegen zijn glas, gaat staan)* Tijdens het kerstfeest kijk ik ook altijd een beetje terug op het afgelopen jaar. Ik stel voor dat we een rondje maken en dat iedereen verteld wat het belangrijkste was in het afgelopen jaar voor hem of haar. Ik zal zelf wel het spits afbijten. Een belangrijke gebeurtenis voor mij in het afgelopen jaar was wel dat we zijn overgegaan op de varkens. We wisten al een tijdje dat met de koeien en de schapen we het moeilijk zouden krijgen. We hopen dat met de varkens we een aantal jaar een stabiel bedrijf kunnen vormen.

VERA: *(gaat staan)* Eigenlijk is dat ook een beetje mijn gebeurtenis. Maar ik wil er ook bij zeggen dat ik telkens weer dankbaar ben voor de hulp van jullie allemaal als het gaat om ons erf. Pappa, mamma, Diena, Kartel, Leo en Maarten. Bedankt voor al jullie hulp. En ook Joop, Trijntje en Fenna, bedankt voor jullie hulp.

KLAAS: *(gaat staan)* Nou, na meer dan veertig jaar op deze boerderij te hebben gewerkt heb ik sinds de zomer geen vaste taken meer. Nu mijn beide ouders overleden zijn wonen we al een tijdje in het huisje achter op ons erf. Ik ben eigenlijk met de VUT gegaan. Hoewel ik het niet kan laten om af en toe een helpende hand te bieden vind ik het heerlijk om meer vrije tijd te hebben.

JOZIEN: *(gaat staan)* Waar ik het meest dankbaar om ben is dat ik elke dag over ons erf uitkijk en daar mijn kinderen en kleinkinderen zie lopen. Ik vind het gezellig en voel me erg thuis op ons erf.

PASTOOR: *(gaat staan)* Normaal kan ik een preek voorbereiden maar deze moet ik onvoorbereid doen.

MAARTEN: Hopelijk is hij niet zo lang als al die andere.

PASTOOR: *(gaat onverstoorbaar verder)* Dit jaar, 1988, is het eerste jaar sinds tijden dat onze parochie is gegroeid in plaats van dat we kleiner zijn geworden. Daar ben ik God dankbaar voor. We zien dat God steeds meer op de achtergrond raakt in onze samenleving. Ik hoop en bid dan ook dat komend jaar men weer meer bij God en zijn grootheid stil zal staan.

DIENA: *(gaat staan)* Zal ik verder gaan? Als ik op 1988 terug kijk springt het behalen van mijn diploma er uit. Ik heb er hard voor gewerkt en eindelijk was het zo ver! Dat is mijn belangrijke gebeurtenis.

JOOP: *(gaat staan)* Ik heb dit jaar een vast contact gekregen. Ik werk nu in Restaurant de Lachende Koe als kok. Eindelijk heb vast werk en kan ik een beetje geld sparen.

DIENA: Voor onze trouwerij?

JOOP: Nee. Voor een motor. *(Diena kijkt sip)*

KARTEL: *(gaat staan wil met volle mond praten)* Nou, ik wilkwalde swoetlet...

GERARD: Eet eerst eens je mond leeg Kartel!

KARTEL: *(eet snel zijn mond leeg)* Ik heb even bedenktijd gehad. Maar het meest blij was ik het afgelopen jaar toch toen Nederland het EK won. Ik wil dan ook Marco van Basten hartelijk bedanken voor zijn weergaloze goal tegen de Sovjetunie. Waar ik verder heel blij om ben is dat Gijs niet meer als knecht werkt. Nu kunnen wij eindelijk het gereedschap terug vinden op de plek waar het hoort.

JOZIEN: Geen vervelende dingen over anderen zeggen.

GERARD: Gijs is trouwens een maand geleden getrouwd! Ik gun het hem van harte!

VERA: Ga jij maar Trijntje.

TRIJNTJE: *(gaat staan)* Ik ben net een nieuwe studie begonnen in augustus. Het begin was spannend maar ik ben nu aardig gewend en volgens mij ga ik dit wel halen.

LEO: *(gaat staan)* Zoals jullie wel weten ben ik na de MAVO gestopt met school en help ik, net als Kartel, op de boerderij. *(gaat weer zitten)*

FENNA: Is dat alles?

LEO: Ja. Ik heb nogal een saai leven.

FENNA: *(bits)* Vergeet je niet wat?

LEO: *(denkt na)* Euh... Nee!?

FENNA: Denk eens goed na. Wat voor belangrijks is er in jou leven gebeurd?

LEO: *(denkt diep na)* Weet ik niet... Dat ik achttien ben en auto mag rijden?

FENNA: Nee! Dat je verkering hebt gekregen met mij!

MAARTEN: Dat vergeet hij liever zo snel mogelijk.

LEO: *(haalt zijn schouders op)* Och...

FENNA: Vind je onze relatie soms niet belangrijk?

LEO: Jawel...

FENNA: Nou, zeg dat dan!

LEO: Euh... Enne... *(gaat weer staan)* Waar ik ook blij mee ben is dat ik verkering heb gekregen met Fenna. *(Fenna helemaal trots)*

KARTEL: *(spottend)* Wat spontaan!

FENNA: *(gaat staan)* Nou ook ik ben reuze blij met mijn relatie met Leo. Ik hoop dat we snel zullen trouwen.

MAARTEN: Moet ik echt?

VERA: Kom op Maarten!

MAARTEN: (*gaat staan*) Nou ik heb niet een super blij jaar gehad. Een lichtpuntje is wel dat ik in januari eindelijk een brommer kan kopen. Hoef ik dat pokke eind niet meer naar school te fietsen.

VERA: (*weer wat vrolijker*) Nou, dat was even leuk. Ik dacht even dat wij met dit gezin niet een gezellige maaltijd konden hebben! Wie wil er nog wat?

KLAAS: Lekker.

PASTOOR: Ik lust ook nog wel wat.

MAARTEN: (*Maarten pakt een schaal tegelijk met Fenna*) Hé, laat effe los.

FENNA: (*bits*) Ik had de schaal het eerst vast. Laat jij hem los.

MAARTEN: Toe even. (*trekt aan de schaal*) Geef hier feeks.

KARTEL: Jongens! Kerst... Vrede op aarde!

FENNA: (*boos*) Hoe noem je me?

MAARTEN: Fenna, de feeks. En geef nou mij die schaal want het wordt koud.

FENNA: Leo, sta jij toe dat hij zo over mij praat?

MAARTEN: Natuurlijk doet hij dat. Hij weet dat ik gelijk heb.

GERARD: Maarten zet die schaal neer!

FENNA: (*boos*) Zo laat ik mij niet behandelen. (*trekt aan de schaal, in de worsteling word een glas wijn omgestoten dat over de tafel en de pastoor heen valt*)

VERA: Kijk uit!

PASTOOR: O, nee. Rode wijn in mijn kleren.

MAARTEN: (*geschrokken*) Ik heb rode wijn in mijn witte blouse! Weet je wel hoeveel die blouse gekost heeft trut!

FENNA: (*bits*) Nou moet jij eens goed luisteren, ventje...

GERARD: (*streng*) Allemaal rustig. Geen geruzie!

MAARTEN: Ik ga die vlek uit mijn bloes halen. (*loopt woedend af*)

JOZIEN: Meneer de pastoor, zal ik kijken of ik de wijn uit uw kleren kan krijgen?

PASTOOR: (*opgelaten*) Graag. (*Jozien en de pastoor gaan af*)

FENNA: (*huilend*) Ik kon er niks aan doen. Hij duwde de schaal tegen het wijnglas aan. (*loopt huilend af*)

KARTEL: Gezellig...

FENNA: (*buiten beeld, boos*) Leo!

KARTEL: Je wordt verwacht, Leo.

LEO: (*met zichtbare tegenzin*) Nou, dan moet ik maar... (*gaat af*)

GERARD: (*legt zijn arm om Vera heen*) Het spijt me voor je.

VERA: (*gedesillusioneerd, snikkend*) Ik wilde zo graag dat we een keer een gezellig kerstmaal hadden... Al was het maar voor één keer.

TRIJNTJE: Misschien volgend jaar...?

-- DOEK --

Scène 7   Januari 1998

Decor: Woonkeuken

Rollen:

Jozien: Is eenenzeventig en woont achter op het erf.

Klaas   Is drieënzeventig en woont achter op het erf.

Vera: Is drieënvijftig en is bezig met de overname van de boerderij.

Gerard: Zoekt samen met Vera een oplossing voor de boerderij.

Diena: Drieëndertig. Wil de boerderij wel overnemen maar dan als campingboerderij.

Joop: Wil de boerderij wel overnemen maar dan als campingboerderij.

Kartel: Is achtentwintig en heeft niet echt belangstelling om met de boerderij verder te gaan.

Trijntje: Vriendin van Kartel, wil het beste voor iedereen

Leo: Zit bij Fenna onder de plak. Zij wil dat hij voor het geld gaat.

Fenna: Probeert Leo zo ver te krijgen dat hij veel geld opstrijkt.

Maarten: Wil de boerderij niet overnemen. Wil alleen geld voor een auto.

(Fenna en Leo zijn op)

FENNA: Denk dan zelf na. Het gaat hier om veel geld!

LEO: Dat weet ik ook wel.

FENNA: Doe dan niet zo slap. Zorg dat je krijgt waar je recht op hebt.

LEO: Recht op heb...

FENNA: Ja. Daar heb je recht op. Je maakt weken van meer dan vijftig uur hier.

LEO: Dat doet iedereen op de boerderij. Dat is normaal.

FENNA: Voor een boerderij misschien. Maar de meeste mensen werken zesendertig of veertig uur in de week. Die kunnen vijf weken per jaar vrij nemen.

LEO: Wij kunnen in de winter toch ook een weekje weg.

FENNA: *(boos)* Een weekje ja! Dat is toch niet normaal.

LEO: Wat wil je dan?

FENNA: Zeg dat je uitgekocht wil worden.

LEO: Hoe bedoel je?

FENNA: Jullie kunnen nooit met z'n vieren deze boerderij runnen. Dat betekent dat diegene die niet de boerderij krijgen schadeloos gesteld moeten worden.

LEO: Schadeloos?

FENNA: Ja. Deze boerderij met alle grond is meer dan een miljoen waard. Diegene die de boerderij krijgt wordt dus eigenlijk miljonair. Diegene die de boerderij niet krijgt moet ter compensatie schadeloos gesteld worden.

LEO: Dus als ik het goed begrijp moet ik aan mijn ouders vragen of ze me uit willen kopen?

FENNA: Ja en nee. Dat is wat we willen, maar dat is niet wat we doen!

LEO: Ik snap er niks meer van.

FENNA: Ik wel. Jij moet net doen alsof je de boerderij wilt. Echt alsof je het **heel graag** wil. Dan zullen je ouders je meer geld betalen om je toch tevreden te houden.

LEO: Dus ik moet net doen alsof ik het wil, terwijl ik het niet wil.

FENNA: Ja. Dat heet onderhandelingsstrategie.

LEO: Maar ik wil mijn ouders niet uitknijpen.

FENNA: (*luchtig*) Ach, die hebben geld zat.

LEO: Ik weet het niet hoor. Wat moet ik met dat geld?

FENNA: Ik heb het toch wel eens met jou over een winkeltje gehad?

LEO: Ja, hoezo?

FENNA: Het geld dat jij van de boerderij krijgt stoppen we dan in mijn winkeltje.

LEO: En ik dan?

FENNA: De winkel is te klein om met z'n tweeën in te staan. Ik denk dat het handig is om dan een baantje te zoeken bij de melkfabriek.

LEO: (*zucht*) Ik vind het maar niks.

FENNA: Je gaat nu niet terugkrabbelen!

LEO: Maar...

FENNA: Niks te maren! Laat eens zien dat je ruggengraat hebt!

LEO: (*timide*) Oke.

FENNA: Zul je zien, ik bedenken een goed plan en jij weet het weer vakkundig in de war te schoppen.

LEO: Ik heb toch niks fout gedaan?

FENNA: Nog niet. (*Maarten komt op*) Maar dit gaat om veel geld en ik... (*ziet Maarten*) Wat doe jij hier?

MAARTEN: Ik woon hier. Wat doe jij hier...! (*wacht even*) Hadden jullie het over geld...?

LEO: Ja, als pappa en mamma... (*Fenna doet haar hand voor zijn mond*)

FENNA: Dat gaat je niks aan.

MAARTEN: (*achterdochtig*) Zijn jullie een of ander duivels plannetje aan het maken?

FENNA: Heb je niks beters te doen dan ons lastig te vallen?

MAARTEN: Reken maar niet dat ik graag in jouw nabijheid ben. Maar zo meteen willen mijn ouders ons spreken.

FENNA: Waarover?

MAARTEN: Over de varkens denk ik. Over de boerderij.

FENNA: Waarom weten wij daar niks van?

MAARTEN: Leo was er bij toen mamma het tegen ons zei.

FENNA: Is dat zo? Wist jij er wel van Leo?

LEO: Ja.

FENNA: (*boos*) Waarom vertel je me dat dan niet!?

LEO: (*haalt zijn schouders op*) Weet ik niet.

JOOP: (*komt op*) Hallo allemaal.

MAARTEN: Hallo Joop. Whats up?

JOOP: Zijn de anderen er al?

MAARTEN: Diena is boven. Leo en Fenna zitten hier plannetjes te smeden die geheim moeten blijven en Kartel loopt met Trijntje over ons erf.

JOOP: Dan zoek ik Diena even op. (*gaat af*)

KARTEL: (*komt op met Trijntje*) Hallo.

TRIJNTJE: Hallo Fenna, een poos niet gezien.

FENNA: Tja, druk gehad. Hoe is het met jullie? Zijn jullie al aan het nieuwe huis gewend?

TRIJNTJE: We hebben net alles een beetje kunnen inrichten. Wel lekker. Zo'n plekje op jezelf.
 FENNA: Maar waarom zijn jullie eigenlijk zo ver weg gaan wonen?
 KARTEL: We konden hier niet blijven. We wilden ons eigen huisje en dit was het dichtst bijzijnde huisje wat ons beviel.
 TRIJNTJE: We zijn hier binnen twintig minuten, dus zo ver is het nu ook weer niet.
 DIENA: *(komt op met Joop)* Zijn jullie er allemaal al. *(gaan zitten)*
 JOOP: Weten jullie waar het zo over gaat?
 MAARTEN: Over de boerderij denk ik.
 FENNA: Maar wat precies? Gaan ze de boerderij verkopen?
 DIENA: Vast niet. Dat zou ook jammer zijn. Het zit al zo lang in onze familie.
 TRIJNTJE: Ja, het zou jammer zijn als het uit de familie gaat.
 FENNA: *(verbaasd)* Jammer? Het is veel geld waard! Bedenk wat je allemaal met het geld kan doen!
 MAARTEN: *(doet zijn hand achter zijn oor)* He? Hoor ik daar een geldwolf janken?
 VERA: *(komt op met Gerard)* Hallo. Mooi dat jullie er allemaal zijn. *(gaan beide zitten)*
 JOOP: We zitten al met spanning te wachten.
 GERARD: Nou, dan beginnen we maar gelijk. We hebben jullie allemaal bij elkaar gevraagd om eens te brainstormen over de toekomst voor onze boerderij. We willen nog niks beslissen maar we willen jullie mening eens horen.
 LEO: Waar willen jullie specifiek onze mening over horen?
 VERA: Eigenlijk over de toekomst.
 GERARD: Jullie weten allemaal dat 1997 een desastreus jaar is geweest voor ons maar ook voor alle boeren. Door de varkenspest zijn we al onze varkens krijgt geraakt. Onze boerderij is geruimd en heeft zeven maanden niet kunnen draaien. Al onze beesten zijn, ter voorkoming van besmetting, afgemaakt. De kippen, schapen. Alles is weg.
 VERA: We zitten na te denken over wat we nu moeten. Nemen we opnieuw varkens met de kans dit allemaal nog een mee te maken. Gaan we over op ander vee? Koeien bijvoorbeeld.
 KARTEL: Dat heeft toch geen zin? De melk wordt telkens goedkoper. Over een paar jaar moeten de boeren produceren onder de kostprijs. Schapen, daar zijn we niet op ingesteld. Dan moeten we veel verbouwen en dan nog kunnen we niet concurreren met de buitenlandse wol.
 MAARTEN: *(ouwehoerend)* We moeten het ook niet doen om de wol. Er komen steeds meer Turken en Marokkanen in Nederland. We moeten die schapen slachten want ik voorspel een grote toename van de shoarma verkoop in Nederland.
 GERARD: *(glimlachend)* Dat is ook een idee. Maar goed. We willen eens met jullie kijken wat **jullie** plannen zijn. Wat willen jullie later met de boerderij? Hebben jullie plannen?
 MAARTEN: Niet om vervelend te zijn, maar ik wil geen boer worden. Van mij mag iemand anders het overnemen. Ik ga niet zestig uur in de week ploeteren. Geef mij maar lekker een kantoorbaan. Beetje uit het raam kijken heel de dag.
 VERA: Wat willen de anderen?
 FENNA: *(geeft Leo een stoot)* Hoe zie jij dat Leo?
 LEO: Euh... Tja. Ik weet niet zo.
 FENNA: Net zei je tegen mij dat het je leuk zou vinden om de boerderij over te nemen.
 LEO: Ja. Ja, dat is waar.

GERARD: Is dat zo? Dat had ik niet van je verwacht. Je zegt meestal dat je net zo lief ander werk doet.

LEO: Ja... Maar... Ik heb eens met Fenna gepraat en nu zie ik dingen heel anders.

MAARTEN: Met Fenna gepraat... Dat verklaart een hoop!

VERA: En wat wil jij, Kartel?

KARTEL: Kijk, Trijntje en ik wonen nu op onszelf. We komen er nu wel achter dat er meer is dan ons erf alleen. Ik werk graag op de boerderij maar ik zou mijn draai ook wel kunnen vinden in een andere baan. Ik hoef de boerderij niet over te nemen maar zou het wel jammer vinden als het verkocht wordt.

TRIJNTJE: Dat vind ik ook.

KARTEL: Dan neem ik het liever over.

GERARD: En jij Diena?

DIENA: Ik vind het moeilijk. Ik ben verknocht aan deze plek. Dit is ons erf en dit moet ons erf blijven. Maar na het gedoe met de varkenspest heb ik het eigenlijk gehad met het boerenleven. Daar komt bij dat ik niet echt die affiniteit met het boerenleven heb als mamma. Bovendien is Joop kok...

JOOP: ...En dat wil ik blijven!

DIENA: Dat zou dan inhouden dat ik er dan alleen voor sta op de boerderij...
(*stilte*)

MAARTEN: Alleen Leo wil de boerderij overnemen dus...

LEO: (*geschrokken*) Nee! Nee! (*tegen Fenna*) Dit was niet de bedoeling! Straks zit ik er aan vast.

GERARD: (*verbaasd*) Waar aan vast?

LEO: Aan de boerderij!

VERA: Dat wil je toch?

LEO: Nee! Dat was alleen strategie.

FENNA: (*slaat de handen voor haar hoofd*) Stommeling.

KARTEL: Leo wil nu ineens niet meer.

MAARTEN: Misschien moet je weer even met Fenna praten, Leo. Kan die je weer een plannetje influisteren!

DIENA: Ik wil de boerderij wel overnemen, maar niet als boerderij met beesten.

JOOP: Dan maken we er een restaurant van. Dan kook ik.

TRIJNTJE: Of een kampeerboerderij. Het is hier een mooie omgeving voor scholen om op kamp te gaan, of met vakantie.

MAARTEN: Ja, dan kan Joop voor de gasten koken.

VERA: Ik vind het niet zo'n gek idee.

KARTEL: Er komen steeds meer regels voor de boerderij. De investeringen worden steeds groter. Als je er een kampeerboerderij van maakt omzeil je dat allemaal.

LEO: Aan een kampeerboerderij zitten ook regels en bepalingen.

GERARD: Jawel, maar wel een stuk minder.

DIENA: Ik weet het nog niet zeker!

VERA: We hoeven nu ook niet te beslissen.

GERARD: Maar als ik het goed begrijp heeft niemand, behalve Diena, behoefte om de boerderij over te nemen?

VERA: Ook Leo niet?

LEO: (*kijkt vragend naar Fenna*) Nee, toch?

FENNA: Nee. Maar diegene die niet in de boerderij verder gaan, wat gebeurd daar mee?

GERARD: Hoe bedoel je?

FENNA: (*ongemakkelijk*) Nou... euh... Worden die ook uitgekocht...

MAARTEN: Aha, daar komt de aap uit de mouw: het gaat om geld!

FENNA: Helemaal niet. Ik noem dat als voorbeeld.
MAARTEN: Geeft niks meid. Ik ben er ook benieuwd naar. Met dat geld kan ik dan eindelijk een coole auto kopen.
GERARD: Nogmaals, we nemen nog geen beslissing, maar uitkopen zal moeilijk gaan. De boerderij heeft een zware hypotheek en voor het uitkopen kunnen we waarschijnlijk niet extra lenen.
KARTEL: Niet uitkopen dus?
VERA: We zijn bang dat we het geld niet bijeen kunnen krijgen.
MAARTEN: Daar gaat mijn auto.
TRIJNTJE: Natuurlijk kan iedereen het geld wel gebruiken maar als het niet kan...
LEO: ...Dan kan het niet. *(krijgt een stoot van Fenna)*
GERARD: Omdat het nog niet zo ver is lijkt het mij het beste om de eerste tijd weer varkens te nemen. We zullen niet grote investeringen doen in de stallen. Over een jaar of vijf moeten we duidelijk hebben wat we gaan doen. Als boerderij verder of als kampeerboerderij.
VERA: Iedereen mee eens?
(iedereen stemt er mee in)
MAARTEN: Kunnen we dan nu het journaal zien?
GERARD: Ja, dat wil ook wel graag zien. *(doet TV aan)*
FENNA: Och, dat gedoe met Clinton.
(fragment van Clinton speelt zich af)
VERA: Wat een liegbeest...

-- DOEK --

Scène 8   Januari 2002

Decor: Woonkeuken

Rollen:

Jozien: Is hier een drieënzeventig jarige oma.

Klaas   Is hier een vijfenzeventig jarige opa die probeert om zijn boerderij in de familie te houden.

Vera: Is hier vijfenvijftig jaar oud en is bezig met de overname van de boerderij.

Gerard: Ook bezig met de overname van de boerderij.

Diena: Wil van de boerderij een kampeerboerderij maken maar heeft niet genoeg geld om te investeren.

Joop: Wil van de boerderij een kampeerboerderij maken maar heeft niet genoeg geld om te investeren.

Kartel: Wil uitgekocht worden.

Trijntje: Vindt het jammer als de boerderij verkocht moet worden.

Leo: Wil wat Fenna wil

Fenna: Wil geld!

Maarten: Krijgt te horen dat hij vader wordt...

(Maarten is op, belt met zijn mobiel)

MAARTEN: He, Jaap, hoestie?

KLAAS: *(komt op)* Hallo Maarten...

MAARTEN: *(hoort Klaas niet)* Met mij alles flex. Gisteren uitgegaan... Ik was echt wasted. Maar uitgaan zal me de rest van de maand impossible. ... Geen geld meer man. Ik heb doekoe's nodig en vet snel. ... Waar ik werk? Ik ben wat aan het jobhoppen. Dan is hier dan eens daar. ... Wel relax ja, maar ik wordt er niet echt rijk van. Iedereen heeft al een auto behalve ik. Dat is echt niet cool. *(Klaas hoort het met verbazing aan)* Zit jij ook op MSN? ... Wat is je email dan? Jaapaap en dan een apestaartje? Hotmail? Dus Jaapaap@hotmail.com !? Nee, SMS ben ik mee gestopt, vet duur man. Mooi, ik check je vanavond wel effe op MSN. ... Later *(legt mobieltje neer en ziet Klaas)* Hallo Opa.

KLAAS: Dag Maarten. Gaat het wel goed met jou?

MAARTEN: Alles is oke. Hoezo?

KLAAS: Ik hoorde je over de telefoon maar kon er niks van verstaan.

MAARTEN: Praat ik zo binnensmonds dan?

KLAAS: Ik kon het wel verstaan maar ik begreep ik niks van. Wat moet jij met een apenstaart?

MAARTEN: Apenstaart...? O. Apestaartje, voor de e-mail.

KLAAS: E-mail?

MAARTEN: Je e-mail is je adres op de computer. Met je emailadres kun je via de computer post sturen en ontvangen.

KLAAS: O?

MAARTEN: Ik kan het wel een keer uitleggen!?

KLAAS: Nee, daar ben ik te oud voor. Ik geniet van mijn oude dag in rust.

MAARTEN: Wat u wilt opa.

KLAAS: Zeg, Maarten. Ik wilde eens vragen of er al meer duidelijkheid is over de overdracht van de boerderij.

MAARTEN: Diena en Joop zijn bezig om er een kampeerboerderij van te maken, dat weet u toch!?

KLAAS: Inderdaad, dat weet ik. Ik bedoel meer de financiële kant.

MAARTEN: Dat is nog een heel gedoe. Mijn ouders wilden dat er toch een afkoop som betaald zou worden aan de anderen. Dat vonden ze eerlijker.

KLAAS: Afkoopsom?

MAARTEN: Ja, Leo en Fenna wilden het per se. Die hebben mijn ouders best onder druk gezet. Vooral Fenna. Natuurlijk kunnen Kartel, Trijntje en ik het geld ook wel gebruiken... Maar...

KLAAS: Maar..?

MAARTEN: Omdat de hypotheek het niet toe laat om de afkoopsom te betalen is het als schuld in de boeken opgenomen van de kampeerboerderij.

KLAAS: Als schuld?

MAARTEN: Zodra het kan moeten Diena en Joop het ons betalen. Maar door die schuld in de boeken krijgen ze geen geld om goede investeringen te doen. Ze willen de grote stal verbouwen tot slaapplaatsen. Dat kan nog net. Maar andere plannen kunnen ze niet bekostigen omdat ze door die schuld geen geld kunnen lenen.

KLAAS: Dus die schuld die ze hebben door de afkoopsom...

MAARTEN: ...Zorgt er voor dat ze de kampeerboerderij niet zo kunnen maken als ze zouden willen.

KLAAS: Dat is ook jammer.

MAARTEN: Dat vind ik wel rot voor ze. Maar pap en mam vinden het ook niet eerlijk tegenover ons als wij niks zouden krijgen en zij alles.

KLAAS: Daar zit ook wat in.

MAARTEN: Het zou mooi zijn als er een oplossing was. Maar pa en ma hebben alles al vast laten leggen bij de notaris. We zitten er dus aan vast. (*denkt na*) Hebt u het ontwerp al gezien voor de kampeerboerderij?

KLAAS: Het eerste ontwerp heb ik wel gezien.

MAARTEN: Die is ondertussen al drie keer veranderd. Ik haal wel even de papieren.

KLAAS: Dat is leuk. (*Maarten gaat af, laat zijn mobiel liggen*)

KLAAS: Jammer dat de plannen van de boerderij niet volledig door kunnen gaan. (*mobiel gaat*)

KLAAS: Maarten! Telefoon...

MAARTEN: (*buiten beeld*) Neem maar op. Ik kom er zo aan.

KLAAS: (*ongemakkelijk*) Neem maar op...!?! (bekijkt het mobieltje eens) Tja. (*pakt het mobieltje en houdt het tegen zijn oor*) Hallo? (*mobieltje blijft af gaan*) (*Klaas houdt het voor zijn mond en spreekt er in*) Hallo! Hoort u mij? Ik ben de opa van Maarten, hij komt er zo aan! (*mobieltje blijft af gaan*) (*bozig*) Raar ding. (*mobieltje stopt*)

MAARTEN: (*komt op met papier*) Wie was het?

KLAAS: Hij bleef maar over gaan en er werd niet gereageerd op wat ik zei.

MAARTEN: Heeft u het wel opgenomen? (*pakt mobiel*)

KLAAS: Dat dacht ik wel.

MAARTEN: Oproep gemist. O. ik zie het al. Saskia heeft gebeld.

KLAAS: En wie is Saskia.

MAARTEN: Och, een vriendinnetje.

KLAAS: (*geamuseerd*) Een vriendinnetje...? Dus jij hebt een vriendinnetje...!

MAARTEN: (*stoer*) Nee, ik heb niet een vriendinnetje. Ik heb er meerdere!

KLAAS: Ja, ja.

MAARTEN: (*laat papier zien*) Kijk dit zijn de laatste plannen. Hier is de grote schuur, dat wordt verdeeld in vier zalen met elk ruimte voor vijftwintig bedden.

KLAAS: Honderd in totaal dus.

MAARTEN: Goed zo opa. Nog helder van geest merk ik.

KLAAS: Onderschat je opa niet!

MAARTEN: Hier komt de keuken en daarbij een eetzaal annex feestzaal. Hier zal Joop dus voornamelijk werken. En hier zou dan een speelplek komen voor kinderen. Maar dat kan nu dus niet meer vanwege het geld. Ook de dierenverblijven voor de geit, schapen, kippen en fazanten komen er nu niet. Dat hopen ze over drie jaar te kunnen doen.

KLAAS: En wanneer hebben ze geld voor de speelplek?

MAARTEN: Op zijn vroegst over zeven jaar. Maar meer waarschijnlijk over tien jaar.

KLAAS: (*in gedachten*) Dat is jammer.

MAARTEN: (*pakt de papieren weer op*) Ja. Ze willen er een combinatie van boerderij en kamperen van maken. Zodat kinderen kunnen zien wat er op een boerderij gebeurt.

KLAAS: Leuk idee.

MAARTEN: Maar ja, je kan niet alles hebben. Straks hebben we weer een vergadering met iedereen om over de boerderij te overleggen. (*gaat af*)

(*mobiel gaat weer*)

KLAAS: (*staat op, kijkt twijfelend naar de telefoon, pakt hem en houdt het voor zijn mond*) Hallo? (*houdt de telefoon voor zijn oor, telefoon blijft overgaan*) Raar ding! (*legt het boos weer op tafel*) Ze bedenken zulke geavanceerde dingen maar als ik in de telefoon praat gebeurt er niks. (*telefoon stopt, Klaas wil af gaan*)

JOZIEN: (*komt op*) Ik zocht je.

KLAAS: (*omhelsd zijn vrouw*) Miste je mij nu al?

JOZIEN: (*lachend*) Ja. Je weet toch dat ik niet zonder je kan.

KLAAS: (*somber*) Weet je, ik hoorde net van Maarten dat het niet goed gaat met de plannen van de kampeerboerderij.

JOZIEN: (*verrast*) Hoezo niet!?

KLAAS: Vera en Gerard willen de anderen uitkopen maar ze hebben er geen geld voor. Nu is het uitkoopbedrag als schuld in de boeken van de kampeerboerderij opgenomen. En door die schuld kunnen ze niet voldoende investeren.

JOZIEN: Ach, wat jammer nou.

KLAAS: Ik vind het maar niks.

JOZIEN: Het is wel eerlijk dat de anderen uitgekocht worden.

KLAAS: Dat is wel zo, maar het is oneerlijk dat Diena en Joop niet hun bedrijf kunnen opzetten zoals ze het willen.

JOZIEN: Maar wat wil je er aan doen? We kunnen niks doen Klaas.

KLAAS: Ik kan dit niet over mijn kant laten gaan. Ik moet hier iets in doen.

JOZIEN: Het is nu hun boerderij. Laat ze zelf hun problemen aanpakken. Jij vond het ook niet leuk als jouw ouders zich met jouw boerderij bemoeiden.

KLAAS: Dit is anders. Hier moet iets gebeuren. *(gaat af)*

JOZIEN: *(zucht)* Wat hij in zijn kop heeft... Heeft hij niet in zijn kont. *(gaat af)*

MAARTEN: *(komt op, pakt telefoon)* Saskia heeft weer gebeld... Wat is er zo dringend...? *(wil bellen)*

LEO: *(komt op met Fenna)* Hallo Maarten.

MAARTEN: *(legt telefoon weer weg)* Hallo.

GERARD: *(komt op)* Hallo, jullie zijn er al!?

FENNA: Ja, zo'n belangrijke vergadering laten we niet lopen.

MAARTEN: Waar geld te halen is, daar is Fenna.

FENNA: *(boos)* Leo!

LEO: *(gedwee)* Maarten, zit Fenna niet zo te pesten.

GERARD: Kom op Maarten. Gedraag je als een volwassene.

MAARTEN: Dat wil ik helemaal niet. Ik wil helemaal niet volwassen zijn. Bij volwassen zijn komen alleen maar verplichtingen en verantwoordelijkheden. Daar heb ik een bloedhekel aan.

TRIJNTJE: *(komt op met Vera, Diena en Joop)* Hallo.

VERA: Zo, we zijn er allemaal!?

TRIJNTJE: Kartel komt zo nog.

GERARD: Laten wij vast gaan zitten.

DIENA: Ik haal wel drinken. *(gaat af)*

LEO: Zo, zien we elkaar allemaal weer eens.

FENNA: De laatste keer dat iedereen er was was met de verjaardag van Trijntje.

TRIJNTJE: Inderdaad.

KARTEL: *(komt op)* Hallo. Hebben jullie het gisteren gezien op TV?

GERARD: Wat?

KARTEL: *(imiteert Pim Fortuyn)* Beste mensen, ik heb er zin an. At your service! *(salueert)*

MAARTEN: *(lachend)* Jij kan zo de politiek in. *(Kartel gaat zitten)*

VERA: En Kartel, ga je ook op hem stemmen? *(Diena komt op met dienblad)*

KARTEL: Ik niet. Ze zeggen: Waar Pim is zijn problemen. Volgens mij is het gewoon een relnicht.

LEO: Ik stem wel op hem. Ik ben het gedoe in Den Haag zat. Het wordt tijd dat er weer naar de burger geluisterd wordt.

GERARD: Jij bent het ook met Pim Fortuyn eens dat de Islam een achterlijke cultuur is?

LEO: Nee, dat niet.

FENNA: Nou ik wel!

MAARTEN: *(sarcastisch)* Dat verbaast me niks.

VERA: *(verbaast)* Meen je dat?

FENNA: *(geschrokken)* Ik bedoel niet dat het een achterlijke cultuur is. Maar ik vind wel dat er te veel buitenlanders komen. In Amsterdam heb je wijken waar je als blanke zo'n beetje de enigste bent in de wijk.

JOOP: Dat geeft toch niks?

FENNA: Nederland moet wel Nederlands blijven. Ik bedoel dat onze cultuur wel beschermd worden.

DIENA: Dat is waar. Maar ik zou daarvoor niet op Pim Fortuyn stemmen.

MAARTEN: Ik wel. Gewoon om die politici in Den Haag te sarren. Dat lijkt me wel wat.

GERARD: Goed, zullen we het eens hebben over de zaken waarvoor we allemaal gekomen zijn.

VERA: Jullie hebben allemaal de plannen gekregen voor de kampeerboerderij en de financiële stukken. Zullen we eerst de financiële stukken doornemen?
(iedereen pakt wat papieren voor zich)

GERARD: De boerderij heeft dus een hypotheek, dat zien jullie bovenaan staan. Daar onder staat het bedrag dat uit de boerderij wordt gehaald om een huis voor Vera en mij te kopen.

KARTEL: Hebben jullie al een huis op het oog?

VERA: We zoeken hier iets in de buurt.

FENNA: Kunnen jullie niet in het huisje achter op het erf.

LEO: Daar wonen opa en oma.

FENNA: Die kunnen toch naar het bejaardenhuis!? Die zijn al oud. Het zal veel geld schelen.

MAARTEN: Jij wilt die oudjes in een bejaardenhuis stoppen zodat jij meer geld hebt?

FENNA: Zo raar is dat toch niet.

GERARD: Dat wij in het huis van opa en oma gaan is uitgesloten. Zij willen daar niet weg en wij willen daar niet in.

JOOP: Bovendien is het huis opgenomen in het plan voor de kampeerboerderij.

TRIJNTJE: Dat blijft dus zo.

GERARD: Ja. Dus we hebben de hypotheek en de kosten voor ons huis. Daaronder zien jullie de kosten voor het uitkopen van diegene die niet in de boerderij verder gaan.

DIENA: Daar willen wij het nog over hebben...
(mobiel van Maarten gaat af)

MAARTEN: Sorry...

KARTEL: Weer een van je vriendinnetjes?

MAARTEN: *(stoer)* Ach, een van de vele. *(kijkt op mobiel)* Weer Saskia... geen tijd Saskia!
(doet telefoon uit)

VERA: Wat wilde je zeggen Diena?

DIENA: Joop en ik hebben nog eens gekeken maar we zien het wat somber in. Door de schulden voor het uitkopen kunnen we gewoonweg niet voldoende investeren. We kunnen een slaapzaal bouwen en de keuken maar verder niks.

JOOP: We kunnen maar drie of vier douches aanleggen voor de honderd bedden. Geen aparte waslokalen voor mannen en vrouwen.

FENNA: Waarom niet?

JOOP: Daar hebben we simpelweg het geld niet meer voor. De bank wil ons niet meer lenen.

DIENA: We vinden het moeilijk om te zeggen maar...

JOOP: Op deze manier zien we het eigenlijk niet zitten om de boerderij over te nemen. We zijn bang dat we niet voldoende gasten krijgen als de andere faciliteiten er niet zijn. Dan gaan ze liever naar een andere boerderij waar wel alle voorzieningen zijn.

GERARD: Ik snap wat jullie bedoelen.

LEO: Wat moeten we dan?

DIENA: Ik weet het ook niet. Het is niet mijn bedoeling om alles onder druk te zetten maar door de afkoopsommen lukt het niet om hier een goede kampeerboerderij van te maken.

KARTEL: En als die afkoopsom nu vervalt.

DIENA: Dat zou enorm schelen.

FENNA: *(bits)* Daar ga ik niet mee akkoord. Ik heb recht op die afkoopsom.
(iedereen verbaasd)

MAARTEN: (*boos*) Jij hebt recht op niks! Jij bent slecht een wormvormig aanhangsel van Leo!

GERARD: Rustig Maarten!

VERA: Fenna bedoelt het vast niet zo.

FENNA: (*geschrokken*) Ik bedoelde het voor Leo.

GERARD: Die afkoopsom hebben we vastgelegd bij de notaris. Dat kunnen we niet veranderen en dat willen wij ook niet. Kartel, Leo en ook Maarten hebben veel werk in de boerderij gestopt. Het is gewoon eerlijk als jullie uitgekocht worden.

KARTEL: Wat nu? Diena en Joop zien het zo niet zitten. Leo en ik heb al ander werk en Maarten staat ook niet te springen om het over te nemen?

VERA: Ik weet het ook niet meer.

GERARD: Ik stel voor dat we allemaal even nadenken. Dan komen we over een half uurtje hier weer bij elkaar.

VERA: Goed idee. Ik ga even naar boven. (*gaat af*)

TRIJNTJE: Lastig allemaal.

KARTEL: Ik kan het heel goed begrijpen van Diena en Joop. Dit plan zal erg moeilijk worden.

JOOP: Jammer, want het is echt een goed idee, die kampeerboerderij.

DIENA: (*verdrietig*) Ik had het in mijn hoofd al helemaal klaar.

JOOP: Kom, we gaan even lopen. (*gaat met Diena af*)

LEO: (*tegen Fenna*) Zullen wij ook even wandelen? (*gaat met Fenna af*)

MAARTEN: Ik vind het maar een vervelend gedoe.

GERARD: Ja, Maarten. Het leven bestaat helaas niet alleen uit leuke dingen.

MAARTEN: (*staat op*) Daar kom ik telkens meer achter. (*gaat af*)

GERARD: (*zucht*) Wat een gedoe...

KLAAS: (*komt op*) Zeg, Gerard.

GERARD: Hallo.

KLAAS: Hebben jullie die vergadering al gehad?

GERARD: We zijn begonnen maar we komen er niet uit.

KLAAS: Waar loopt het op stuk?

GERARD: Diena en Joop zien het niet zitten nu ze geen geld hebben om goed te investeren.

KLAAS: (*denkt na*) Vervelend.

GERARD: Tja, maar ook begrijpelijk.

KLAAS: (*ziet papier met financiële stukken*) Zijn dit de stukken?

GERARD: Ja.

KLAAS: Ik mag toch wel even kijken?

GERARD: Ja hoor.

KLAAS: (*bestudeert ze aandachtig*) Aha. En hoe gaat het met die Fenna. Die is pittig toch?

GERARD: Ja, die zegt wel wat ze vindt.

KLAAS: Hoe lang... euh... hokt ze nu met Leo.

GERARD: Ze wonen samen pap.

KLAAS: Ja. Ja. Wanneer gaan ze trouwen?

GERARD: Ik denk niet dat ze gaan trouwen. Leo wil denk ik wel maar Fenna is erg feministisch, die ziet getrouwd zijn als gevangenis.

KLAAS: Ik denk dat ik te oud wordt om alles nog te snappen. Maar goed. Ik weet genoeg. Ik moet gaan. (*gaat af*)

GERARD: *(verwonderd)* En zo is hij weer weg... Laat ik ook maar eens een wandeling maken, misschien levert het een goed idee op. *(gaat af)*

(toneel leeg, mobiel gaat af)

MAARTEN: *(komt gehaast op, neemt telefoon op)* Hallo. ... Ha, Saskia. ... Waarom zit je mij de hele ochtend te bellen? ... Belangrijk? Vertel. *(schrikt)* Wat!? Hoe kan dat. ... Je zei dat je aan de pil was!? ... Mooi is dat! ... Wat nu? Ik kan echt geen kind gebruiken op dit moment in mijn leven. Ik heb geen vast werk, ik heb geen woning. Ik heb niks. Bovendien kennen wij elkaar net drie maand. ... *(verdrietig)* Wat een klotezooi! Dit kan ik echt niet gebruiken. ... Weet je het wel zeker? ... Ook bij de dokter...!? ... Shit. ... Oke. Ik spreek je vanavond. *(hangt op)* Wat een klote zooi. Ik word misschien vader... Wat moet ik nu? Mijn ouders zullen kwaad zijn. Iedereen zal me met de nek aan kijken en achter mijn rug mij uitlachen. Daar heb je Maarten met zijn grote bek. Moet je kijken hoe hij zich nu weer in de nesten heeft gewerkt. *(huilt)* Waarom breekt me alles bij de handen af. Telkens gebeurt er iets wat ik niet wil!

JOZIEN: *(komt op)* Maarten... Wat is er?

MAARTEN: *(probeert zich goed voor te doen)* Niks.

JOZIEN: Je kunt het me vertellen.

MAARTEN: Ik heb net gehoord dat ik een meisje zwanger heb gemaakt...

JOZIEN: *(geschrokken)* Wat? Een meisje zwanger gemaakt?

MAARTEN: Saskia, een vriendin die ik nu drie maanden ken belde me net. Ze is zeven weken zwanger. Ik weet niet wat ik moet oma.

JOZIEN: *(omarmt Maarten)* Ik weet wat je doormaakt, Maarten. Vijfenvijftig jaar gelden zat ik ook in zo'n situatie.

MAARTEN: Ik kan dit echt niet gebruiken oma. Ik heb het kind niks te bieden. Ik heb geen vast werk, geen huis, niks!

JOZIEN: Ik begrijp het.

MAARTEN: Misschien wil ze het wel weg laten halen.

(stilte)

JOZIEN: Maarten, luister eens. Als ik vijfenvijftig jaar gelden het kind had laten weg halen... Dan was jouw moeder er niet geweest. Dan was jij er niet geweest. Moet je eens kijken hoe goed we het met z'n allen hebben. Opa en ik begonnen moeilijk... Maar daar zijn we uitgekomen.

(stilte)

JOZIEN: Ik weet zeker dat jij en die Saskia hier ook uit kunnen komen. Jij hebt niks te bieden zeg je? Je bent altijd behulpzaam. Je mag dat wel een scherpe mond hebben maar je bent een zorgzame vent die altijd het beste wil voor iedereen. Dat heb je te bieden, aan ons, aan Saskia en aan de baby.

(stilte)

JOZIEN: Denk daar maar eens over voordat je zegt dat het kind weggehaald moet worden.

(stilte)

KARTEL: *(komt op met Trijntje)* We beginnen weer.

JOZIEN: Ik ga weer. *(geeft Maarten dikke knuffel)* Zet hem op! *(Diena en Joop komen op)*

MAARTEN: Bedankt oma! *(Jozien gaat af)*

JOOP: Wat is er met jou?

MAARTEN: *(veegt zijn ogen af)* Niks.

GERARD: *(komt op met Vera)* Zo, we gaan eens kijken of er wat schot in de zaak is gekomen.

FENNA: *(komt op met Leo)* Ik zag net de notaris op het erf.
 VERA: De notaris?
 LEO: Hebben jullie hem uitgenodigd?
 GERARD: Nee hoor. Ik weet van niks.
 KARTEL: Was het niet iemand anders?
 GERARD: Zullen we weer verder? *(iedereen gaat zitten)*
 VERA: Maarten? Waar zit jij met je gedachten?
 MAARTEN: *(schrikt)* Wat? Euh... Laten we maar beginnen.
 GERARD: We zitten dus vast. Diena en Joop zien het niet zitten met de huidige plannen.
 JOOP: Klopt.
 GERARD: Vooral de schulden die het afkopen met zich mee brengen zorgen er voor dat er niet voldoende geïnvesteerd worden.
 VERA: Wij hebben het er over gehad, maar wij willen toch vast houden aan de afkoopsom voor de anderen. We willen dit eerlijk doen.
 KARTEL: Wat nu?
(stilte)
 GERARD: Als niemand de boerderij wil overnemen moeten we het misschien verkopen...
 DIENA: Ons erf verkopen?
 FENNA: *(blij)* Yes!
(iedereen verbaasd)
 FENNA: Ik bedoel... Dat levert meer op dan de afkoopsom!
(iedereen stil)
 GERARD: Geen hatelijke opmerking van Maarten?
 MAARTEN: Wat?
 VERA: Waar ben jij met je gedachten jongen?
 KARTEL: Ik zou het wel zonde vinden als de boerderij verkocht werd.
 DIENA: Vreselijk!
 TRIJNTJE: Dat zou jammer zijn.
 VERA: Maar wat moeten we dan?
 GERARD: *(zucht)* Er zit niks anders op denk ik...
(stilte)
 KLAAS: *(komt op, loopt naar de tafel en gooit een enveloppe op tafel)* Opgelost!
 JOOP: Wat is dat?
 KLAAS: De afkoopsom.
 DIENA: *(maakt de enveloppe open)* Het is van de notaris.
 KLAAS: Ik hoorde van Maarten dat door de schuld van de afkoopsom de kampeerboerderij niet zo gebouwd kon worden als nodig was. Hier hebben jullie het geld voor de afkoopsom. Met dit geld kan iedereen uitgekocht worden en kan die kampeerboerderij er komen.
 VERA: *(verbaasd)* Maar pap. Hoe komt u aan dat geld?
 KLAAS: Ik heb bij de notaris mijn aandelen in de zuivelcoöperatie verkocht en samen met wat spaargeld was het net genoeg.
 DIENA: *(blij)* Dus we kunnen wel met de kampeerboerderij door gaan.
 KLAAS: Ja.
 JOOP: *(blij)* Gaaf!
 DIENA: *(vliegt Klaas om de hals)* O, wat ben ik blij! Bedankt.
 KARTEL: Dit is een mooie oplossing.
 VERA: Dit kunnen wij niet aannemen. Dit is zoveel geld.
 KLAAS: Ik ben toch al oud. Wat moet ik er mee. Zolang ik met moeder op ons erf kan blijven wonen heb ik genoeg.

(iedereen staat op en omhelsd elkaar)

GERARD: De kogel is door de kerk.

TRIJNTJE: Mooi dat het opgelost is.

JOOP: We kunnen van start!

FENNA: We hebben het geld.

DIENA: Ik ga direct de bank bellen. *(gaat met Joop af)*

LEO: Mooi dat alles opgelost is. *(gaat met Fenna, Kartel en Trijntje af)*

VERA: *(tegen Gerard)* Komt toch nog alles goed.

GERARD: Een last van mijn schouders... *(willen samen afgaan)*

MAARTEN: Pap, mam. Ik moet jullie wat vertellen... *(Vera en Gerard draaien zich om)*

-- DOEK --

Scène 9   Heden

In deze scène neemt de familie afscheid van Klaas, die stervende is.